

Activiteiten? Hoe? zo?!

ONDERZOEK NAAR WENSEN EN BEHOEFTE AANGAANDE ACTIVITEITEN
OP DE WELDAM, PRESIKHAAF

Afstudeerproject Maatschappelijk werk & dienstverlening
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

In opdracht van : SWOA
Uitgevoerd door : Angela Bouwmeister 472145
Begeleidend docent : dr. Paul Hofman
Begeleiding vanuit SWOA : Anneke Reit

Arnhem, 31 mei 2014

Voorwoord		2
Hoofdstuk 1.	Inleiding	3
	1.1 Aanleiding voor het project	3
Hoofdstuk	2. Probleemanalyse	4
	2.1 Organisatiebeschrijving	5
	2.2 Demografische gegevens	6
	2.3 Beschrijving producten en activiteiten	9
Hoofdstuk	3. Theoretisch kader	10
	3.1 Kwetsbare ouderen	10
	3.2 Eenzaamheid	13
	3.3 Rouw	13
	3.4 Zingeving	13
	3.5 Netwerken	14
	3.6 Sociaal kapitaal	14
	3.7 Maatschappelijke participatie	15
	3.8 Maatschappelijke veranderingen	15
	3.9 Eigen visie	16
Hoofdstuk	4. Methode van onderzoek en verzamelen van gegevens	17
	4.1 Onderzoeksmethodologie	17
	4.2 Databronnen	17
	4.3 Dataverzamelingstechnieken	17
	4.4 Validiteit en betrouwbaarheid	17
	4.5 Bruikbaarheid	18
Hoofdstuk	5. Onderzoeksresultaten	18
	5.1 Korte beschrijving van de situaties	18
	5.2 Resultaten van interview 1	19
	5.3 Resultaten van interview 2	20
Hoofdstuk	6. Conclusies	24
	6.1 Conclusie 1	24
	6.2 Conclusie 2	24
	6.3 Conclusie 3	24
	6.4 Conclusie 4	25
	6.5 Conclusie 5	25
	6.6 Eindconclusie	25
Hoofdstuk	7. Innovatieve aspecten en aanbevelingen	26
	7.1 Innovatieve aspecten	27
	7.2 Aanbevelingen	27
	7.3 Overdracht projectresultaat	27
Hoofdstuk	8. Kritische blik	28
Bijlagen	1. Bronnenlijst	
	2. Interviewlijst	
	3. Startdocument	
	4. overzicht interviews	
	5. cijfers wijkteams	

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoek dat onderdeel is van de beroepstaak Onderzoek & Innovatie van de deeltijdopleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Mijn afsluitende stageperiode heb ik vervuld bij de SWOA, een stichting in Arnhem die diensten levert en activiteiten ontplooit opdat ouderen in Arnhem zelfstandig kunnen blijven functioneren. De actuele maatschappelijke veranderingen kunnen van invloed zijn op het huidige aanbod van activiteiten. Om een beeld hiervan te krijgen heb ik onderzoek verricht vanuit locatie De Weldom onder oudere inwoners in de wijk Presikhaaf.

Zonder de medewerking van oudere inwoners in de wijk Presikhaaf had dit onderzoek niet tot stand kunnen komen. Hier wil ik hen voor bedanken.

Vanuit de hogeschool ben ik begeleid door Paul Hofman. Ik wil hem bedanken voor zijn begeleiding en functionele feedback gedurende het onderzoeksproces. Mijn dank gaat ook uit naar de medewerkers van het wijkteam Presikhaaf, die enthousiast en betrokken mijn onderzoeksproces hebben gevolgd. Zij zijn mij tot grote steun geweest.

Mijn begeleidster bij SWOA, Anneke Reit, ben ik veel dank verschuldigd voor haar heldere kijk op het onderwerp, haar vertrouwen en haar positieve en warme begeleiding.

Ook gaat mijn dank uit naar de manager van de wijkteams, Irma Kemperman, die mij hielp de richting van het onderzoek uit te zetten.

Angela Bouwmeister

Arnhem, 31 mei 2014

1. Inleiding

Dit onderzoek is uitgevoerd bij SWOA, een welzijnsorganisatie in Arnhem die zich richt op het zolang mogelijk zelfstandig functioneren van Arnhemse ouderen.

SWOA is voor een groot deel (rond 80%) afhankelijk van subsidie van de gemeente Arnhem. Daardoor vindt er regelmatig overleg plaats met de gemeente over de ontvangen gelden en de nog toe te kennen gelden. Door de veranderingen en bezuinigingen op het gebied van welzijn zal ook het toekennen van subsidies door de gemeente kunnen veranderen. De SWOA hoopt de kerntaken zo lang mogelijk te kunnen uitvoeren door zoveel mogelijk in te spelen op de nieuwste ontwikkelingen; als voorbeeld kan genoemd worden de ombuiging van de verzorgingsstaat in een participatiemaatschappij: organisaties moeten meegaan in dit proces om een antwoord hierop te vinden. De burgers worden meer aangesproken op hun zelfredzaamheid. Door in invoering van het nieuwe werken ("Welzijn Nieuwe Stijl", hierna te noemen WNS) in januari 2012 verwacht SWOA hierop adequaat te kunnen inspelen.

1.1 Aanleiding voor het project

SWOA signaleert, op basis van gemaakte prognoses en kwartaalcijfers, een terugloop van het aantal deelnemers bij de door SWOA aangeboden dagactiviteiten op locatie De Weldam. Deze ontwikkeling vindt SWOA zorgelijk. Als deze trend doorzet, kan het zijn dat SWOA minder draagvlak en middelen heeft om haar kerntaken uit te dragen, mede omdat de gemeentelijke subsidie voor een deel bepaald wordt door het aantal ouderen dat deelneemt aan activiteiten. Ook het wijkteam De Weldam signaleert in de praktijk dat het aantal deelnemers aan activiteiten afneemt. Het team weet niet wat de oorzaak is en de wens van zowel de manager van de wijkteams als het wijkteam De Weldam wil dit graag in kaart gebracht hebben zodat hier adequaat op ingesprongen kan worden.

Het doel van dit onderzoek is dat:

- a. verslag gedaan wordt van een theoretische analyse en resultaten van praktijkonderzoek met betrekking tot de factoren die van invloed kunnen zijn op het al dan niet deelnemen van ouderen aan de activiteiten van SWOA, locatie De Weldam in de wijk Presikhaaf.
- b. op basis van dit theoretische en praktijkgerichte onderzoek adviezen geformuleerd worden die kunnen leiden tot meer opkomst en deelname van ouderen op locatie De Weldam aan activiteiten.
- c. een voorstel wordt gedaan dat de realisatie van de adviezen mogelijk maakt.

In aansluiting op de doelstelling is gekozen voor de volgende onderzoeksvraag:

Welke factoren, in het bijzonder met betrekking tot de bekendheid, de beeldvorming, het aanbod en de bereikbaarheid van de dienstverlening, bepalen of oudere mensen vanaf 75 jaar in de wijk Presikhaaf gebruik maken van de activiteiten bij SWOA, locatie De Weldam?

Met activiteiten in deze context worden activiteiten bedoeld waar geen indicatiestelling voor nodig is. Met factoren worden in deze context (meewerkende) oorzaken bedoeld die kunnen leiden tot het al dan niet deelnemen aan activiteiten. Met beeldvorming wordt bedoeld een indruk die niet noodzakelijkerwijs met de werkelijkheid of feiten overeen hoeft te komen.

Er kunnen meerdere factoren een rol spelen, maar het onderzoek spitst zich toe op deze genoemde factoren. Enerzijds omdat de kans bestaat dat het onderzoek te breed wordt. Anderzijds zijn de factoren van een dusdanige verscheidenheid dat diverse invalshoeken kunnen worden belicht waardoor een gedegen resultaat kan worden verkregen.

Bij het wijkteam De Weldam horen meer wijken dan alleen Presikhaaf (oost- en west). In overleg met het wijkteam is besloten alleen deze wijken in het onderzoek mee te nemen, omdat het onderzoek anders te breed wordt. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen eventueel meegenomen worden naar andere wijken.

Deelvragen;

- In hoeverre zijn de ouderen op de hoogte van de activiteiten, georganiseerd door SWOA?
- Wat is het beeld dat ouderen hebben van de activiteiten op de dagbesteding?
- Hoe is de bereikbaarheid van de locatie waar de activiteiten plaatsvinden?
- Hoe besteden oudere mensen hun vrije tijd, anders dan naar de dagbesteding gaan?
- Wat zijn de wensen van ouderen betreffende het aanbieden van activiteiten?

Mijn hypothese dat ouderen vanaf 75 jaar in de wijk Presikhaaf niet naar de activiteiten komen omdat:

- zij niet bekend zijn met de producten en activiteiten.
- zij wel bekend zijn met de producten en activiteiten, maar door (beperkte) mobiliteit in praktische zin niet hiervan gebruik kunnen maken
- de beeldvorming van de producten en activiteiten negatief is.
- zij het aanbod niet vinden aansluiten bij hun interesses of behoeften.

Dit verslag kent de volgende opbouw:

- Hoofdstuk 1. Inleiding en de aansluiting voor het project.
- Hoofdstuk 2: Probleemanalyse met daarin een beschrijving van de organisatie, demografische gegevens en een beschrijving van producten en diensten van SWOA.
- Hoofdstuk 3: Theoretisch kader. Nader toegelicht worden de begrippen kwetsbare ouderen, eenzaamheid, rouw, zingeving, netwerken, sociaal kapitaal en maatschappelijke verandering om te eindigen met een eigen visie.
- Hoofdstuk 4: Methode van onderzoek en verzamelen van gegevens. Beschreven wordt het begrip onderzoeksmethodologie, gebruikte databronnen en dataverzamelingstechniek. Ten slotte wordt ingegaan op validiteit en betrouwbaarheid en bruikbaarheid.
- Hoofdstuk 5: Onderzoeksresultaten. In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten besproken, voorafgegaan door een korte beschrijving van de situaties.
- Hoofdstuk 6: Conclusies. Per deelvraag worden de conclusies beschreven en de onderzoeksvraag beantwoord.
- Hoofdstuk 7: Innovatieve aspecten en aanbevelingen. In dit hoofdstuk worden innovatieve aspecten belicht en aanbevelingen gedaan.
- Hoofdstuk 8: Kritische blik. In dit hoofdstuk wordt kritisch gekeken naar het proces gedurende het onderzoek.

2. Probleemanalyse

In dit hoofdstuk wordt eerst een algemene omschrijving gegeven van de organisatie. Daarna wordt een aantal cijfers gepubliceerd, afkomstig van de gemeente Arnhem, zodat enigszins een beeld kan worden gevormd hoe de wijk Presikhaaf demografisch is opgebouwd.

2.1 Organisatiebeschrijving

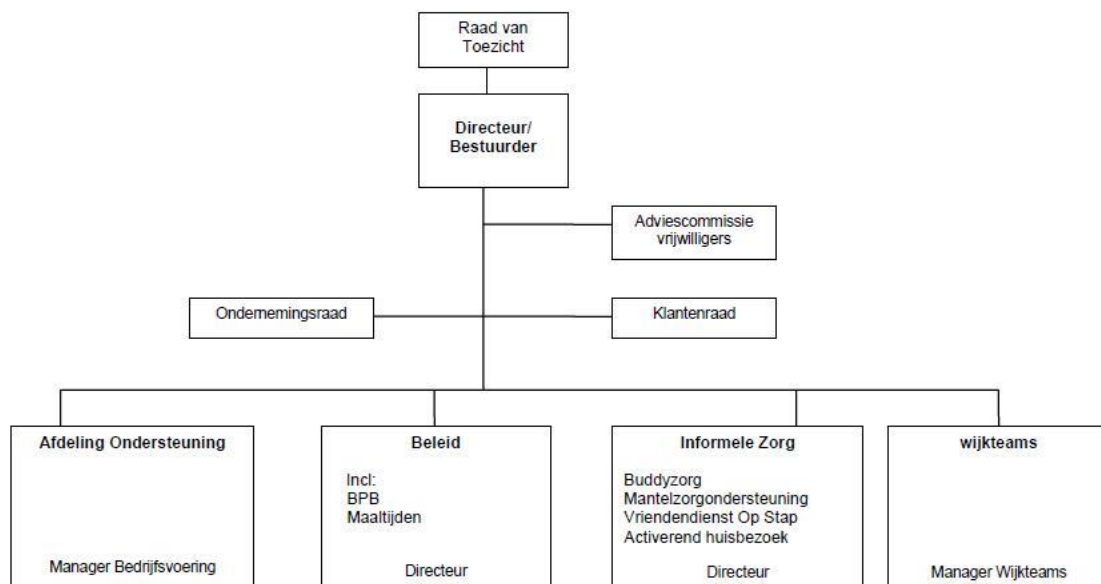
SWOA is een organisatie in Arnhem die de oudere burgers in de wijken van Arnhem centraal heeft staan. De strategische koers van SWOA voor de jaren 2011-2015 is actueel verwoord in de strategie en kaderbrief 2014 (SWOA, 2014). De kernboodschap in deze kaderbrief is “welzijn oftewel je lekker in je vel voelen”. SWOA wil de eigen kracht en het netwerk van de burgers vergroten en gelooft in eigen kracht van de burger en wil hierin een ondersteunende rol in spelen door onder andere het aanbieden van activiteiten. Door de maatschappelijke veranderingen, onder andere de geleidelijke ombuiging van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij heeft SWOA in 2011 het nieuwe werken “Welzijn Nieuwe Stijl “ (WNS) ingevoerd. Bij dit nieuwe werken wordt de burger meer verantwoordelijkheid gegeven: het is gericht op burgerkracht, zelfredzaamheid, vergroten van het netwerk van de burgers en participatie in de maatschappij. De wijkteams spelen hierop in door outreachend te werken. Door actief de wijk in te gaan hoopt SWOA burgers beter te kunnen bereiken en proberen de professionals de burgers meer bewust te maken van hun eigen kracht en participatie te bevorderen. Op deze manier hoopt SWOA hun missie op een adequate manier te kunnen uitdragen:

- de Arnhemse ouderen zo lang mogelijk zelfstandig mogelijk laten functioneren
- stimuleren van mensen om actief aan de samenleving deel te nemen
- ondersteunen van mensen bij het in stand houden, herstellen of vergroten van hun sociale netwerk
- autonomie van mensen bevorderen.

Door het inzetten van veel vrijwilligers in het werkveld snijdt het mes aan twee kanten: burgers participeren in de maatschappij en ondanks de bezuinigingen kan SWOA het activiteiten aanbod zoveel mogelijk op peil houden.

SWOA is een platte organisatie zoals uit het organogram blijkt.

Organogram SWOA 2013

Het management bestaat uit de algemeen directeur, een financieel manager en een manager wijkteams. Er zijn vijf wijkteams gevormd:

- wijkteam De Wetering, gevestigd in de wijk Geitenkamp.
Hieronder vallen de wijken Geitenkamp, Monnikenhuizen, Klarendal, Burgemeesterswijk, Hoogkamp, St.Marten, Lombok, Heijenoord en Klingelbeek.
- wijkteam De Gaanderij, gevestigd in de wijken Schuytgraaf en Elderveld.
Hieronder vallen de wijken Schuytgraaf, Elderveld, De laar en Elden.
- wijkteam Het Bruishuis, gevestigd in de wijk Malburgen.
Hieronder vallen de wijken Malburgen, 't Duifje en Immerloo.
- wijkteam De Petersborg, gevestigd in de wijk Kronenburg.
Hieronder vallen de wijken Kronenburg, Vredenburg en Rijkerswoerd.
- wijkteam De Weldam, gevestigd in de wijk Presikhaaf.
Hieronder vallen de wijken Presikhaaf- Oost, Presikhaaf- West, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek en het Centrum.

De wijkteams bestaan uit een aantal ouderenadviseurs, medewerkers van de dagbesteding (voor deelnemers met indicatie) en vrijwilligers.

Het wijkteam De Weldam bestaat uit zeven personen, te weten twee ouderenadviseurs, drie medewerkers dagopvang en twee vrijwilligers.

De werkzaamheden zijn divers voor de medewerkers van de wijkteams: de professionals van de dagbesteding zijn verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken van de dagbesteding, organiseren (grote) activiteiten, zoals een voorstelling met ouderen, georganiseerd in samenwerking met Introdans en hebben zitting in diverse projecten, zoals het kook- en bakfietsproject (samen koken in de wijk). De professionele ouderenadviseurs werken vooral outreachend; zij pakken hulpvragen van ouderen in de wijk op en verlenen zo nodig concrete en informatieve hulp en/of psychosociale hulp, verzorgen de intake voor maaltijden (verzorging van thuismaaltijden bij bewoners) en houden spreekuren voor allochtonen op locatie. Ook de ouderenadviseurs hebben ook zitting in diverse projecten. Ook zijn deze professionals (eind)verantwoordelijk voor alle vrijwilligers, die zijn verbonden aan het wijkteam. De taken van de professionals zijn niet strikt gescheiden. Indien nodig of wenselijk worden taken en werkzaamheden uitgewisseld.

In het wijkteam Presikhaaf heeft een vrijwilligster de facilitaire voorzieningen onder haar hoede. Denk hierbij aan reservering van ruimtes voor activiteiten, bestellen van kantoor- en cateringbenodigdheden en contacten met diverse bedrijven voor onderhoudswerkzaamheden aan het gebouw.

De andere vrijwilligster heeft een coördinerende taak voor het organiseren en (helpen) uitvoeren van incidentele activiteiten, zoals boerenkool eten, rommelmarkt. Ook het organiseren van vrijwilligersbijeenkomsten is in handen van deze vrijwilligster.

De wijkteams opereren zelfstandig; zij mogen zelfstandig activiteiten aanbieden die aansluiten bij de interesses van de doelgroep in de wijken. Deze interesses zijn verbonden met de samenstelling in wijken, achtergronden en culturen.

2.2 Demografische gegevens

Om een duidelijker beeld te geven van de omgeving waarin het wijkteam werkzaam is volgen enkele cijfers, die door de gemeente Arnhem gepubliceerd zijn (Gemeente Arnhem- Kerncijfers Wijk-Stad, 2013).

Inwoners ouder dan 65 jaar

wijkteam	aantal	percentage (*)
De Wetering	8657	21,3%
De Weldam	5683	18,1%
De Gaanderij	5048	15,4%
De Petersborg	4467	21,0%

Het Bruishuis 3084 17,9%

Vermeld moet worden dat de gegevens van de diverse wijken welke vallen onder een bepaald wijkteam zijn samengevoegd.

Het wijkteam De Wetering heeft het grootste potentieel voor wat betreft de doelgroep.

Het wijkteam De Weldam volgt op vrij grote afstand voor wat betreft het aantal inwoners boven 65 jaar.

Uitsplitsing in de wijken die vallen onder het wijkteam De Weldam en een verdeling in van ouderen tot van 65 tot 75 jaar en de ouderen die minimaal 75 jaar zijn laten het volgende beeld zien:

Wijk	65- 75 jaar		75 jaar en ouder	
	aantal	percentage (*)	aantal	percentage (*)
Presikhaaf-Oost	1.481	22,7%	745	11,4%
Presikhaaf-West	1.135	14,5%	551	7,0%
Arnhemse Broek	425	7,2%	148	2,5%
Centrum	510	10,4%	220	4,5%
Spijkerkwartier	348	5,6%	120	1,9%
	-----	-----	-----	-----
Totaal	3.899	12,4%	1.784	5,7%
Aantal in Arnhem	20.311	13,5%	8.894	5,9%

(*) percentage ten opzichte van het totaal aantal inwoners van de wijkcluster/wijk/Arnhem.

Er wordt door de gemeente Arnhem geen splitsing gemaakt bij de absolute getallen en de percentages in het aantal vrouwelijke – en mannelijke inwoners per wijk in de diverse leeftijdscategorieën.

Grafische leeftijdspiramides laten wel zien dat tot 75 jaar het aantal mannen en vrouwen redelijk gelijk is, waarbij opvalt dat in het Centrum en het Spijkerkwartier er in deze leeftijdscategorie (iets) meer mannen dan vrouwen zijn. Vanaf 75 jaar is het aantal vrouwen in de meerderheid in alle wijken.

Een aantal andere cijfers die mogelijk van belang kunnen zijn voor het onderzoek worden hieronder weergegeven:

(deze cijfers zijn niet uitgesplitst in leeftijdscategorieën)

Gemiddeld besteedbaar huishoudinkomen (x € 1000,00)

Presikhaaf- Oost	26,9
Presikhaaf-West	22,9
Arnhemse Broek	18,4
Centrum	25,4
Spijkerkwartier	24,7
Gemiddelde in Arnhem	30,2

Aantal koopwoningen (ten opzichte van het totale aantal woningen)

Presikhaaf –Oost	48,8%
Presikhaaf-West	22,1%
Arnhemse Broek	26,8%
Centrum	24,4%
Spijkerkwartier	30,2%
Gemiddelde in Arnhem	43,9%

Sociale cohesie (de aantallen in kengetal, de ervaring van bewoners wordt weergegeven in een schaal van 0 – 10)

Presikhaaf-Oost	5,6
Presikhaaf-West	4,8
Arnhemse Broek	5,0
Centrum	4,8
Spijkerkwartier	5,2
Gemiddelde in Arnhem	5,8

(Soms) onveilig voelen in de wijk

Presikhaaf-Oost	25%
Presikhaaf-West	45%
Arnhemse Broek	37%
Centrum	44%
Spijkerkwartier	42%
Gemiddelde in Arnhem	26%

Nationaliteit	Nederlanders	Turken en Marokkanen	Overig
Presikhaaf-Oost	69,5%	10,7%	19,6%
Presikhaaf-West	43,8%	24,4%	31,7%
Arnhemse Broek	55,4%	20,5%	24,0%
Centrum	72,2%	2,2%	25,7%
Spijkerkwartier	73,1%	3,7%	23,2%
Gemiddelde in Arnhem	70,3%	7,7%	21,9%

Verdeling	mannen	vrouwen
Presikhaaf-Oost	49,5%	50,5%
Presikhaaf-West	49,7%	50,3%
Arnhemse Broek	51,2%	48,8%
Centrum	52,4%	47,6%
Spijkerkwartier	50,9%	49,1%
Gemiddeld in Arnhem	49,6%	50,4%

Presikhaaf-Oost laat een wat afwijkend beeld zien ten opzichte van de andere wijken:

Het aantal koopwoningen en het besteedbaar inkomen valt percentueel hoger uit.

Dit geldt ook voor de sociale cohesie, het zich onveilig voelen scoort ook gunstig, namelijk wat lager dan de overige wijken.

Presikhaaf-West daarentegen scoort op meerdere onderdelen onder- of bovengemiddeld: Het percentage Turken en Marokkanen scoort ver bovengemiddeld in Presikhaaf-West (en Arnhemse Broek), daar waar Presikhaaf-Oost iets boven het stedelijk gemiddelde scoort. De scores op het onderdeel sociale cohesie en het veiligheidsgevoel is in Presikhaaf-West opvallend afwijkend, het huishoudinkomen in dit deel van de wijk is ook lager.

Wat de cijfers betekenen voor het onderzoek is niet bekend. Wellicht dat na afronding van het onderzoek blijkt dat ouderen in de wijk Presikhaaf-Oost door de sociale cohesie kunnen rekening op hulp in de buurt en/ of dat zij door het gemiddelde inkomen zich kunnen veroorloven eigen keuzes te maken, zoals reizen of zelfstandig inkopen van hulp.

Gebaseerd op de cijfers lijkt het aannemelijk dat allochtone ouderen ook in beeld komen bij het praktijkonderzoek.

2.3 Beschrijving producten en activiteiten

De aangeboden producten en activiteiten door SWOA worden iedere maand per wijkteam in kaart gebracht (zie bijlage 4).

Het product dagbesteding heeft betrekking op de activiteiten gericht op bezoekers die een indicatie hebben van het Centrum Indicatie Zorg. Het betreft mensen met een (lichte) dementie of mensen met een psychische achtergrond.

De “open inloop” activiteiten bestaan uit de producten

- “activering en ondersteuning” (inclusief open eettafel) en
- “recreatie en educatie”.

Onder “activering en ondersteuning” vallen alle activiteiten in en voor de wijk georganiseerd, gericht op ontmoeting en daginvulling, zelfstandig of in samenwerking met andere organisaties (SWOA, dienstverleningsboek 2013).

Voor het wijkteam Presikhaaf valt hieronder de ontmoetingen van een Turkse vrouwengroep en een keer in de maand de OSBO (organisatie die reumagymnastiek verzorgt). Andere activiteiten zijn onder andere een nieuwjaarsreceptie (Elderveld) en rouwverwerking (Malburgen).

Onder “recreatie en educatie” vallen activiteiten als bridges, biljarten, sjoelen, bingo en schilderen, afhankelijk van de interesses van deelnemers per locatie. In het wijkgebouw “de Weldam” in de wijk Presikhaaf vinden ongeveer 20 activiteiten plaats, waarvan velen wekelijks. Te noemen zijn biljarten, sjoelen, koersbal, zang en Engelse les. Tijdens de zomermaanden worden er fietstochten uitgezet. De activiteiten worden georganiseerd en beheerd door vrijwilligers. Aan elke activiteit zijn een of meer vrijwilligers verbonden. Vaak vervullen zij de rol van begeleidster en penningmeester. De vrijwilligers zijn voor het overgrote deel ouder dan circa 60 jaar.

De vrijwilligers houden een lijst van deelnemers bij. Naam, adres en telefoonnummer zijn bekend. De leeftijd wordt er dikwijls niet bij vermeld. Navraag omtrent de reden leerde dat veel vrijwilligers dit niet van toegevoegde waarde vinden.

Exacte cijfers betreffende de leeftijden zijn derhalve niet voorhanden, maar van de activiteiten waarbij de leeftijd van de deelnemers wel bekend is, zijn de ouderen boven 75 sterk ondervertegenwoordigd: van de 13 deelnemers aan patchwork is er slechts een deelnemer ouder dan 75 jaar. Aan yoga doen vier ouderen boven 75 jaar mee, de overige 14 zijn jonger (vanaf 55 jaar). De ledenlijsten laten een beeld zien dat vrouwen bij het overgrote deel van de activiteiten ruim in de meerderheid zijn. Alleen biljarten heeft een man meer (drie mannen, twee vrouwen) en koersbal heeft een ledenbestand van 4 vrouwen en 4 mannen. Daarentegen heeft handwerken een ledenbestand van 100% vrouw (acht in totaal).

Navraag leert dat de activiteiten een stabiel ledenbestand hebben. Deelnemers zijn dikwijls al geruime tijd lid van een activiteit.

Dikwijls nemen ouderen deel aan meerdere activiteiten. Dit kan een vast, wekelijks aanbod zijn (onder andere klaverjassen en koersbal), maar ook een incidentele andere activiteit, zoals boerenkool eten.

Het wijkteam gaat ervan uit dat deelnemers tevreden zijn over de activiteiten. Er vallen mensen weg door overmacht (ziekte, overlijden) maar bijna niet omdat zij ontevreden zijn over het aanbod. Ook vrijwilligers zijn dikwijls lang verbonden aan activiteiten. Er vinden geen tevredenheidsonderzoeken plaats, maar de vrijwilligers en de leden van het wijkteam geven aan dat mensen bij vragen of opmerkingen altijd terecht kunnen bij hen. Ook wordt in de wandelgangen regelmatig aan bezoekers gevraagd (individueel of tijdens een activiteit) wat zij van het aanbod vinden en wat eventuele wensen zijn. De mensen die regelmatig komen op de Weldam zijn over het algemeen op de hoogte van het aanbod en eventuele veranderingen op het gebied van activiteiten of maatschappelijke ontwikkelingen. Dit wordt ter plekke gecommuniceerd. Ook liggen er veel folders en de wijkkrant in De Weldam waardoor de bezoekers op de hoogte worden gebracht. SWOA heeft een website waar op een heldere wijze staat beschreven waar SWOA voor staat en wat zij te bieden heeft.

Iedere bijeenkomst wordt het aantal deelnemers geteld. Deze cijfers worden ingevoerd door een balie vrijwilligster die iedere maand een overzicht stuurt naar het hoofdkantoor van SWOA. De maandoverzichten die hieruit voortvloeien geven een beeld van het verloop van de activiteiten. Op

deze manier kunnen tijdig opvallende veranderingen worden gesignaleerd en hierop worden ingesprongen. Er vindt regelmatig overleg plaats met de beroepskrachten en de vrijwilligers. De doelstelling van de activiteiten, zowel bij recreatie en educatie alsmede activering en ondersteuning, is door middel van activiteiten en ontmoetingsmogelijkheden “het verhogen van de maatschappelijke participatie van klanten (en vrijwilligers) en het versterken van hun netwerk” (SWOA, dienstverleningsboek 2013). Er is nog geen objectief onderzoek geweest of dit doel wordt bereikt. De reacties van de bezoekers geven echter wel een positief beeld “Ik ontmoet hier mensen”, “ik vind dit vrijwilligerswerk leuk” en “ik kijk er naar uit” zijn uitspraken die regelmatig worden gedaan door de deelnemers en vrijwilligers.

Het blijkt dat de realisatie van het product “recreatie en educatie” bij het wijkteam Presikhaaf achterblijft bij de begroting: cumulatief zijn er 7361 uren begroot over het jaar 2013, waarvan er 6729 gerealiseerd zijn. De locatie Altevelt blijft achter bij de begroting. Een belangrijke oorzaak hiervan kan gezocht worden in het feit dat er een reorganisatie heeft plaatsgevonden in 2013, zodat er minder activiteiten uitgevoerd konden worden. Sinds de reorganisatie is deze locatie opgegaan in het wijkteam De Wetering, waar de wijk Geitenkamp onder valt. Het is niet duidelijk waarom de gerealiseerde uren en activiteiten bij het wijkteam De Weldom achterblijven bij de prognoses.

“Activering en ondersteuning” laat een positiever beeld zien; zowel bij de ontmoetingbijeenkomsten van Turkse vrouwen en de OSBO is de realisatie hoger dan werd begroot. De open eettafel (tussen de middag warm eten in het wijkgebouw) scoort goed; begroot werd 114 uren, gerealiseerd 809.

Naast een maandoverzicht presenteert SWOA ieder kwartaal haar cijfers voor wat betreft productieoverzicht per wijk. Hierin zijn opgenomen de overzichtscijfers van de producten en activiteiten die SWOA levert, onder andere individuele begeleiding, recreatie en educatie, het ontmoetingscentrum en de dagbesteding. Ook eventuele verbeteracties worden bewaakt, zodat SWOA het kwaliteitsbeleid kan integreren.

Conclusie

De verwachte resultaten aan de hand van prognoses welke voor een komend jaar worden vastgesteld van de producten en diensten van SWOA over het jaar 2013 zijn voor wat betreft het wijkteam De Weldom niet helemaal gehaald. Als voorbeeld van producten en diensten kunnen genoemd worden flexibele begeleiding, individuele begeleiding, “activering en ondersteuning” en “recreatie en educatie”. Twee laatstgenoemden blijven achter bij de prognose.

Een oorzaak hiervoor is vooralsnog onbekend. Om de redenen te kunnen achterhalen en hierop diensengevolge te anticiperen is het van belang te onderzoeken waarom de resultaten achterblijven bij de prognose.

3. THEORETISCH KADER

In dit hoofdstuk worden de begrippen kwetsbare ouderen, eenzaamheid, rouw, zingeving, netwerken, sociaal kapitaal en maatschappelijke veranderingen. Daarna wordt een korte omschrijving gegeven van de maatschappelijke veranderingen en de invloed hiervan op het beleid van organisaties. Het kan van belang voor het onderzoek zijn enig inzicht in deze begrippen te hebben. Ten slotte volgt een eigen visie.

3.1 Kwetsbare ouderen

Om het begrip kwetsbare ouderen beter te kunnen kaderen is het van belang eerst te omschrijven wat het begrip “ouderen” inhoudt:

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) onderscheidt drie stadia in het verouderingsproces. Deze zijn gebaseerd op een (geleidelijke) fysieke en mentale achteruitgang en een afname van zelfredzaamheid in de loop van de jaren (Seni).

Een oudere is een mens die een van de onderstaande leeftijdsfasen bereikt heeft

- 60-75 jaar – de jongere ouderen
- 75-90 jaar – de ouderen
- vanaf 90 jaar- de langlevenden

Dit onderscheid wordt ook wel vertaald in de derde levensfase (65 – 75 jaar) en de vierde levensfase (75 jaar en ouder) (Tilburg, 2005).

Wat zijn kwetsbare ouderen? Een eenduidige definitie hiervan bestaat er niet: immers, kwetsbaarheid kan meerdere betekenissen hebben, afhankelijk van de doelgroep. Baby's zijn anders kwetsbaar dan jongeren die in een overgangsfase zitten en bijvoorbeeld pas op kamers wonen of ouderen die fysiek achteruit gaan.

Tot de jaren 80 werd kwetsbaarheid vooral afgebakend tot het lichamelijke domein, zoals gewichtsverlies, uitputting, zwakheid, traagheid in lopen en verminderde fysieke activiteit (Gobbens, Luijkx, Wijnen, Assen & Schols, 2011). De laatste jaren is er een verschuiving gaande naar de brede visie van kwetsbaarheid. Deze visie gaat niet alleen uit van lichamelijke gezondheid, maar daarbij wordt ook het psychische domein (cognitie, stemming en copingstijl) en het sociale domein (netwerk en steun) betrokken bij het begrip kwetsbaarheid. Hieronder verstaat men onder andere depressieve gedachten, angstig zijn, weinig sociale contacten hebben en niet in staat zijn die dingen te ondernemen die men graag zou willen doen. Het Engelse begrip "frailty" dekt waarschijnlijk het meest de lading voor kwetsbaarheid in de meest brede zin van het woord. Frailty duidt een groep ouderen aan met een bijzondere behoefte aan zorg en bescherming (Slaets, 2006). Sinds de jaren tachtig is wordt het begrip "succesvol ouder worden" een belangrijk begrip in het gerontologisch onderzoek (Kempen, 2010). Het proces van ouder worden wordt gezien als een veranderende balans tussen winsten en verliezen. Naarmate men ouder wordt, gaat de balans meer de negatieve kant op. Kwetsbaarheid is een structureel proces van verlies van inkomen, maatschappelijke zinvolle rollen, sociale banden en van lichamelijke en geestelijke kracht. Kwetsbare en niet-kwetsbare ouderen omschrijven kwaliteit van leven als het hebben van een goede gezondheid, actief zijn, je goed voelen, een fijn huis in een goede buurt, de mogelijkheid mensen te helpen en sociale contacten. Daarnaast vinden niet-kwetsbare mensen gezondheid het belangrijkste: kwetsbare mensen daarentegen hechten meer waarde aan sociale contacten. (Gobbens et al., 2011).

Hoe staan ouderen zelf tegenover het begrip "kwetsbaarheid"? Uit gesprekken met ouderen bleek dat zij kwetsbaarheid koppelen aan veranderende relaties met andere mensen, zoals het verlies van hun partner, verminderen van sociale contacten en het afhankelijk worden van anderen. Ook verharding van de maatschappij wordt gezien als een van de oorzaken van kwetsbaar worden. Daarnaast is gebleken dat ouderen de term kwetsbaarheid niet gebruiken om hun fysieke gesteldheid te beschrijven. Een ander opvallend punt is dat ouderen over het algemeen maar één oorzaak noemen van kwetsbaarheid, terwijl wetenschappen menen dat meerdere factoren kwetsbaarheid in de hand werken (Broese van Groenou, 2011).

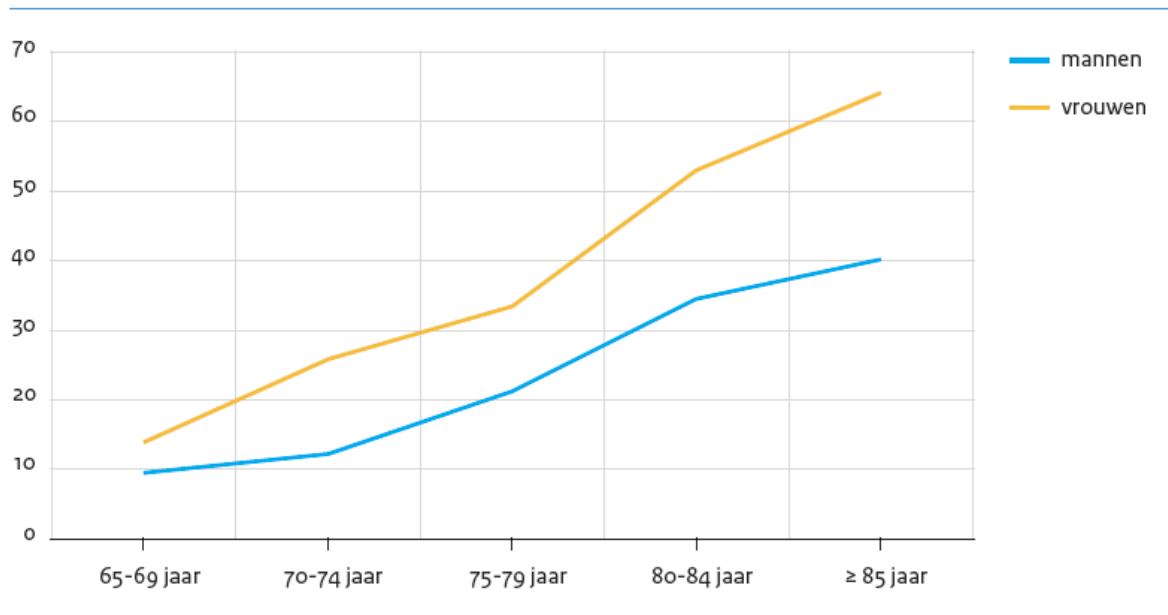
Ondanks het gegeven dat er meerdere definities mogelijk zijn voor het begrip "kwetsbaarheid" sluiten onderstaande omschrijvingen het meeste aan bij het onderzoek:

"kwetsbaarheid is een combinatie van biologische, fysiologische, sociale veranderingen en omgevingsveranderingen, die zich voordoet wanneer de leeftijd stijgt en waarbij een verhoogde vatbaarheid optreedt voor stress en veranderingen in de omgeving (Campen, C. van (red) 2011).

Aangevuld kan worden dat er bij kwetsbaarheid een afname plaatsvindt op meer gebieden van het vermogen om weerstand te bieden aan fysieke belasting en bedreiging door omgevingsfactoren. Naast het optreden van gezondheidsproblemen en de daaruit voortkomende beperkingen, ontstaat kwetsbaarheid ook door de mate waarin mensen beschikken over sociale vaardigheden, financiële middelen en een sociaal netwerk (LHV).

Figuur 4.1

Aandeel kwetsbaren naar geslacht en leeftijdsgroep, zelfstandig wonende bevolking van 65 jaar en ouder, 2007 (in procenten)

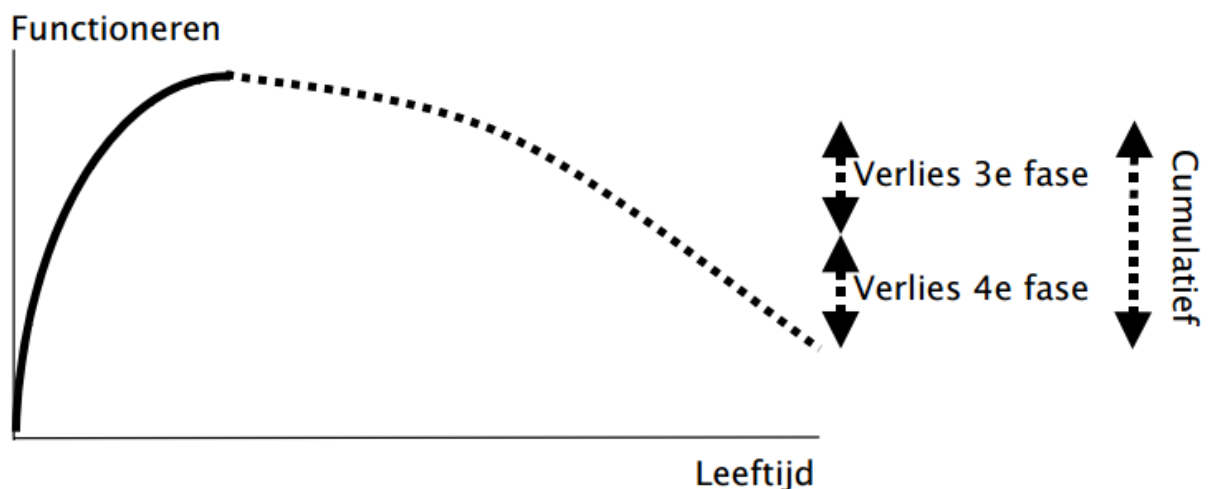

Bron: scp (avo'07)

Mensen in de derde levensfase zijn relatief welvarende en gezonde ouderen. Het functioneren en de levensomstandigheden van deze ouderen zijn de afgelopen tientallen jaren sterk verbeterd. Na hun pensioen genieten zij dikwijls van hun vrij in te vullen bestaan.

Na de fase van een jachtig bestaan, het nastreven van een carrière, vervullen van ambities en plichtplegingen naar ouders/schoonouders toe geniet men nu dikwijls van kleinkinderen, vakanties en ook van het doen van vrijwilligerswerk.

Zoals de grafiek hieronder laat zien begint de omslag hierin vaak in de vierde levensfase, als een mens rond 75 jaar is. Het leven komt meer dan anders in het teken te staan van het verlies van dierbaren en de daarmee gepaard gaande rouw, alsmede afnemende gezondheid, schoonheid, kracht en vitaliteit.

(Tilburg, v. 2005)

3.2 Eenzaamheid

Eenzaamheid neemt boven 75 jaar toe. Waar eenzaamheid onder 75 jaar stabiel is (30% is eenzaam, waarvan 10% ernstig) neemt dit aantal boven 75 jaar toe.

Eenzaamheid is een beleving die in alle leeftijdscategorieën kan voorkomen. Wat wordt verstaan onder eenzaamheid?

Eenzaamheid kan gezien worden als de ervaring van een bepaald gemis aan contacten of een gemis in contacten. Er zijn drie aspecten;

- het heeft te maken met tekorten in de sociale relaties die iemand heeft.
- het is een gevoel en is niet gelijk te stellen met alleen zijn
- het is onplezierig en bedrukkend

(bron; hoorcollege psychologie HAN 05-09-2012)

Oorzaken van eenzaamheid kunnen zijn;

- veranderingen in de burgerlijke staat
- wegvallen van mensen in het (sociale) netwerk.
- afnemende validiteit

Er kunnen twee typen eenzaamheid onderscheiden worden: emotionele eenzaamheid (gemis aan intimiteit) en sociale eenzaamheid (gemis aan contacten). Eenzaamheid kan gevolgen hebben op het fysieke vlak (hoge bloeddruk, obesitas) en op het mentale vlak (slaapstoornissen en gebrek aan energie). Gebleken is dat (groeps)activiteiten eenzaamheidsgevoelens kunnen verminderen. Volgens psychogerontoloog Nan Stevens heeft onderzoek uitgewezen dat interventies, gericht op eenzaamheidsvermindering, succesvol zijn. Deelname aan activiteiten of het doen van vrijwilligerswerk bleek een vermindering van (sterke) eenzaamheid te bevorderen en eenzaamheidsgevoelens significant te verminderen (Stevens, 2013).

Ouder worden gaat, ook zonder gevoelens van eenzaamheid gepaard met een achteruitgang van de lichamelijke conditie. Wanneer ook de cognitieve vermogens minder worden wordt de autonomie van mensen aangetast (Boxtel). Zij worden afhankelijker van hun omgeving en kunnen niet meer altijd hun eigen keuzes maken.

Eigen keuzes maken en doelen stellen geven zingeving aan ons leven. De mate waarin mensen hun eigen doelen kunnen nastreven bepaalt ons geluk (Stevens, 2013). Ouderen hebben in de latere levensfase minder de mogelijkheden door beperkingen of fysiek en/of psychisch gebied. Als hierbij ook ingrijpende gebeurtenissen bijkomen, zoals overlijden van dierbaren kunnen levensvragen gesteld worden zoals: wat heb ik betekend voor mijn omgeving en wat kan ik nog betekenen?

3.3 Rouw

Het overlijden van dierbaren kan bij ouderen zeer ingrijpend zijn. Rouw bij ouderen kent een aantal specifieke problemen: ouderen worden regelmatig geconfronteerd met verlies in hun sociale netwerk, de kinderen zijn uit huis en hebben hun eigen bezigheden. De kring van de ouderen wordt steeds kleiner (Polspoel). Het roept veel emoties en herinneringen op.

Dikwijls is de partner de enige met wie nog intensief emotioneel contact is. Wanneer de partner door overlijden wegvalt, kan de achterblijvende in een zwaar rouwproces terechtkomen en zich afvragen of het leven nog zin heeft.

Er vindt een grote, ingrijpende verandering in hun leven plaats. In plaats van partner is de achterblijvende weduwe of weduwnaar. Van belang is het om zich deze nieuwe positie in de maatschappij eigen te maken. Niet alleen door het oppakken van de dagelijkse dingen, zoals eten en persoonlijke verzorging, maar ook door het in stand houden van sociale contacten en het (opnieuw) oppakken van bijvoorbeeld activiteiten.

Doet men dit niet en blijft men sterk gericht op het verlies, kunnen er psychische klachten optreden en zelf tot opname in psychiatrie kunnen leiden (Stevens, 2013).

3.4 Zingeving

Doordat er zingevingbronnen en -rollen wegvallen, zowel individueel als collectief (zorgtaken vervallen, kerkbezoek kan verminderen) kunnen ouderen gevoelens van depressiviteit en zinloosheid ervaren. Daardoor is het nodig nieuwe bronnen te zoeken om het leven weer betekenis te geven. Dit kan gehaald worden uit zowel sociale relaties (zo mogelijk met gemeenschappelijke activiteiten) als uit persoonlijke bronnen, zoals zelfwaardering. Door nieuwe

doelen te stellen, gebaseerd op datgene wat de oudere nog wel kan doen, kan er een balans gevonden worden tussen datgene wat de oudere heeft verloren op diverse gebieden (onder andere gezondheid en sociale contacten) en fysiek en sociaal welbevinden. Door dit zelfmanagement (het gevoel dat men het leven zelf aanstuurt), kan de kwaliteit van bestaan behouden of verhoogd worden (Steverink, 2009).

3.5 Netwerken

Door sociale contacten kan een sociaal netwerk worden begonnen of uitgebreid. Een sociaal netwerk is een veilige en vertrouwde omgeving waarin mensen zich gewaardeerd en gezien voelen en waarbij mensen van betekenis kunnen zijn voor anderen (Sok, Royers & Veen, 2013). Deze netwerken hebben naast betekenis te zijn voor het persoonlijk leven, ook een praktische functie. Vooral deze praktische functie wordt belangrijk tijdens en na de vorming van de participatiemaatschappij: mensen kunnen hierin elkaar ondersteunen en oplossingen bedenken voor onwenselijke situaties.

Er kan onderscheid gemaakt worden tussen een persoonlijk netwerk en sociaal netwerk.

Het persoonlijke netwerk bestaat veelal uit familieleden, mantelzorgers, vrienden en leden van een vereniging. Het sociale netwerk bestaat vooral uit vrijwilligers en maatschappelijke steunsystemen (welzijnswerk, cliëntenorganisaties, vrijwilligersorganisaties).

Bij oudere mensen worden de persoonlijke netwerken om reeds genoemde oorzaken steeds kleiner. Door het persoonlijke netwerk van mensen in een kwetsbare positie te verbreden is het belangrijk hen in staat te stellen andere mensen te ontmoeten. Dit kan door middel van digitale mogelijkheden, maar ook onder ander door wijkgebouwen waar men onder andere maaltijden kan nuttigen (Sok et al., 2013).

3.6 Sociaal kapitaal

Het verlies van bronnen zoals hierboven beschreven houdt in dat het sociaal kapitaal ook krimpt. Sociaal kapitaal is praktisch niet uit te drukken in cijfers, het is geen financieel kapitaal, maar het verwijst naar sociale bronnen die mensen gebruiken om gestelde doelen te verwezenlijken. Het zit in de mensen zelf en hun sociale netwerk. Het begrip sociaal kapitaal is moeilijk in een definitie samen te vatten; Er zijn meerdere invalshoeken om dit begrip te omschrijven. Globaal kan sociaal kapitaal worden omschreven als netwerken van sociale relaties, gekarakteriseerd door normen van wederkerigheid en vertrouwen (Zwaard, 2003).

Almedom (in Tilburg, 2005, p.10) maakt bij sociaal kapitaal onderscheid in tussen “bonding” (samen binden) en “bridging”.

Bij “bonding” gaat het om het netwerk van persoonlijke relaties en de invulling van deze relaties. Het welzijn van mensen hierin is afhankelijk van het wederzijdse vertrouwen dat er bestaat en de gedeelde waarden in deze relaties. Het gaat er niet alleen om dat mensen daadwerkelijk hulp kunnen krijgen in dit netwerk maar ook het vertrouwen dat zij behoren bij een groep. Voorbeelden hiervan zijn familiebanden of een hechte kerkgemeenschap. Voor buitenstaanders is het moeilijk een vaste plek te krijgen binnen dit netwerk.

Bij “bridging” (bruggen slaan) worden relaties gelegd met andere groepen buiten het eigen netwerk. Genoemd kan worden de arbeidsomgeving en vrijwilligersorganisaties. Waar bij “bonding” het vertrouwen een grote rol speelt, is dit bij “bridging” minder. Wat “bridging” interessant maakt is het veelvoud aan en veelzijdigheid van contacten buiten het eigen netwerk. Hoe meer contacten hierbij, hoe meer bruggen naar andere sociale netwerken. De drempel om hier bij te horen is lager dan bij “bonding”. Bij “bridging” kunnen andere, bredere sociale relaties worden aangegaan en hierdoor wordt integratie, meebeslissen en participatie bevorderd.

Participatie houdt in dat leden van een gemeenschap betrokken zijn bij die gemeenschap door deel te nemen aan betaald werk, vrijwilligerswerk, activiteiten en /of omgaan met vrienden.

Deelname aan de maatschappij geeft mensen een identiteit, een gevoel van eigen waarde, een gevoel van erbij horen en vermindering of voorkomen van eenzaamheid door het vervullen van diverse rollen (ouder, werknemer, vrijwilliger enzovoorts). De participatie in deze sociale context heeft een gunstige invloed op de gezondheid (Huygen & Meere, 2008).

De overgang tussen de derde en vierde levensfase betekent in veel gevallen verlies van sociaal kapitaal. Het kapitaal wordt minder door afnemende fysieke en mentale gezondheid en het overlijden van mensen uit hun netwerk. Het percentage ouderen dat actief is daalt van 38% naar

7%. (Tilburg,2005). De gestelde doelen worden moeilijker haalbaar en de inspanningen meer om zo mogelijk toch dat te bereiken wat de ouderen voor ogen hadden.

Ondanks dat zelfstandig functioneren door verlies van krachten moeilijker kan worden, komt uit onderzoek naar voren dat ouderen op weg naar of in de vierde levensfase hun autonomie zo lang mogelijk willen behouden. Ouderen voelen het als een verlies wanneer hun zelfredzaamheid verminderd.

Dagbesteding en ontmoetingen worden als waardevol ervaren: niet alleen ter ontlasting van mantelzorgers, maar ook voor ouderen zelf voor sociale contacten. Ook blijkt dat ouderen inspraak willen in beslissingen die hen aangaan en gehoord willen worden, zoals eventuele opname in een zorginstelling.

3.7 Maatschappelijke participatie

Maatschappelijke participatie: de visie en het beleid van de overheid en de politiek is er de laatste jaren op gericht dat de overheid zich steeds verder terugtrekt en dat de “eigen kracht” van de burger meer wordt aangesproken. Dit omdat de verzorgingsstaat onbetaalbaar wordt, mede door de huidige crisis. Ook wil de overheid met het participeren van de burger de kloof tussen burger en overheid verkleinen, zelfredzaamheid van de burger bevorderen evenals de sociale cohesie en meer draagvlak voor beleid creëren, door de burger hier inspraak in te geven (Mens en Samenleving,2013). Maatschappelijke participatie gaat verder dan arbeidsparticipatie: het betreft het recht op zelfbeschikking, ontplooiing en betrokkenheid in de maatschappij (Hoeymans,2007). Zowel vrijwilligerswerk als mantelzorgondersteuning worden gezien als (economisch) waardevolle activiteiten, maar ook persoonlijke betrokkenheid als educatie en recreatieve activiteiten alsmede sociale contacten worden gezien als belangrijk voor het persoonlijk welzijn voor de burger en (mede daardoor) voor de maatschappij.

3.8 Maatschappelijke veranderingen

Nederland gold jarenlang als een verzorgingsstaat; mensen konden aanspraak maken op een hoeveelheid van voorzieningen. Zij werden verzorgd van de wieg tot het graf. Denk aan kraamzorg, consultatiebureau, schoolarts (de schooltandarts is inmiddels uit het Nederlandse beeld verdwenen), zorgverzekering, pensioen en zorginstellingen voor somatische -en psychogeriatrische cliënten. De overheid nam tot een aantal jaren geleden veel verantwoording van burgers over. Iedereen moest een plek in de maatschappij kunnen hebben.

Doordat dit stelsel van voorzieningen te duur is geworden voor de overheid en de visie van overheid en politiek in de loop der jaren veranderd is zoals eerder beschreven, moet er in gesneden worden. Een beroep doen op de overheid wordt niet meer als vanzelfsprekend gezien. Er wordt meer de nadruk gelegd op eigen verantwoordelijkheid van de burger zelf.

Bij het invoeren van de WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) in 2007 kwamen er al meerdere verantwoordelijkheden bij de gemeenten te liggen. Door de invoering van het werken WNS hoopt de overheid de uitgangspunten van de WMO meer te kunnen effectueren.

Een voorbeeld van de burger meer verantwoordelijkheid te geven voor zijn eigen leven is de “eigen kracht centrale”. De filosofie achter dit model is dat er bij hulpvragen door de burger eerst in eigen kring moet worden gezocht. Het netwerk aanspreken is heel belangrijk. Mocht dit niet lukken, kan men terugvallen op professionele organisaties. Het model bestaat ruim 10 jaar en er zijn goede resultaten mee geboekt. Actieve hulp van familie, vrienden of kennissen kunnen een kostenbesparing opbrengen van 4,8 miljoen euro; deelnemers maken vaker gebruik van eigen hulpbronnen. Bovendien wordt door tijdig ingrijpen of oplossen van problemen grotere problemen of escalatie voorkomen (Eigen kracht centrale (jaarverslag, 2011)). Doordat mensen minder snel een indicatie voor opname in een tehuis zullen ontvangen (welke vergoed wordt door de AWBZ) zijn zij genooddaakt langer thuis blijven wonen. Dat betekent dat ouderen langer gebruik blijven maken van zorg en welzijnsvoorzieningen in hun buurt. Hier vindt ook een verschuiving plaats: enerzijds stimuleert de overheid informele zorg (zorg vanuit het eigen netwerk), anderzijds worden lichtere indicaties overgeheveld van de AWBZ naar de WMO, verschuift verzorging en begeleiding van de AWBZ naar de WMO en wordt de thuiszorg bij de ZVW (Zorgverzekeringswet) ondergebracht. De huishoudelijke zorg wordt vanuit de WMO naar de particuliere of informele zorg. De invoering van de participatiemaatschappij maakt dat begeleiding meer toegespitst zal worden op de eigen sociale omgeving van de ouderen en het versterken van de zelfredzaamheid. Er zijn diverse aanbieders op dit gebied actief in de regio Arnhem.

Door het verschuiven van de zorg en ook de vermindering van financiële middelen is er vanuit de gemeente Arnhem een pilot gestart in twee wijken in Arnhem (waarvan de wijk Presikhaaf er een van is) om vanuit brede organisatie-overstijgende teams (kwetsbare) burgers handvaten aan te reiken om hun problemen te kunnen oplossen of er mee om te kunnen gaan. De benadering gaat uit van de nieuwe, participerende gedachte. Wat kan de burger zelf, wat kan hun netwerk en, indien nodig, hoe kunnen organisaties deze burgers zo nodig ondersteunen. SWOA is met twee medewerkers vertegenwoordigd in deze brede teams, waar verder werknemers van onder andere Rijnstad en de Thuiszorg deel van uit maken. Mede op deze manier probeert SWOA zich te (blijven) profileren op de welzijnsmarkt. SWOA wil zich ook bekwamen in een aantal producten en diensten hoopt SWOA zich te onderscheiden van andere aanbieders, zodat de organisatie zijn betekenis kan houden of zelfs uitbreiden. De invoering van de participatiemaatschappij en daardoor de stimulering van eigen kracht en zelfredzaamheid van de burger vraagt ook een aanpassing van het aanbod van dagbestedingsactiviteiten bij organisaties. Er zou meer uitgegaan moeten worden van de mogelijkheden van de cliënt en diens netwerk. Nu worden er veelal een kant-en-klaar aanbod aan activiteiten aangeboden. Een individuele benadering zou meer passen bij de maatschappelijke ontwikkelingen (Movisie, 2013).

Er zijn voorbeelden bekend van deze nieuwe vorm van dagbesteding: Archipel Centrum voor Wonen, Zorg en Welzijn uit Almere werkt met een dagbestedingscoach. De coach helpt de cliënt bij het in kaart brengen van de wensen en mogelijkheden. Er wordt daarna bekeken welke dagactiviteiten hierbij passen (Movisie, 2013).

Geconcludeerd kan worden dat er diverse belangrijke veranderingen in de maatschappij plaatsvinden. Er wordt meer initiatief gevraagd van zowel de burger als ook welzijnsorganisaties om goed te kunnen inspringen op deze veranderingen. Het nieuwe werken WNS gaat uit van eigen verantwoordelijk en samen in bestaande sociale netwerken zoeken naar handvaten of oplossingen om problemen het hoofd te kunnen bieden. Pas als dat niet lukt kan er een beroep gedaan worden op voorzieningen.

Gesteld kan worden dat ouderen (over het algemeen) kwetsbaarder worden in de overgang van de derde naar de vierde levensfase. Rond de leeftijd van 75 jaar verliezen burgers veel van hun hulpbronnen.

Welijnsorganisaties kunnen hier een belangrijke rol in spelen door hulpbronnen in de vorm van activiteiten en producten aan te bieden, zodat het sociale netwerk van kwetsbare burgers vergroot kan worden en hieruit voortvloeiend ook hun welzijn.

SWOA speelt in op de veranderingen door de invoering van het nieuwe werken WNS. Zij hoopt door meer zichtbaar te zijn in de wijk en het aanbieden van producten en activiteiten de (kwetsbare) ouderen te kunnen bereiken en hun welzijn te vergroten.

Ook door deelname in de brede teams wil SWOA meegaan met de nieuwe ontwikkelingen.

3.9 Eigen visie

De overgang van een verzorgingsstaat naar een participatiemaatschappij vraagt aanpassing van zowel de burger als welzijnsorganisaties. Ik ben van mening dat deze verandering een positieve uitwerking kan hebben. Burgers worden meer aangesproken op hun talenten, daar waar voorheen de overheid insprong, moeten zij zelf, met behulp van hun netwerk, zo mogelijk problemen en lastige situaties het hoofd bieden. De keerzijde van de veranderingen is dat ervoor gewaakt moet worden dat burgers tussen wal en schip vallen.

Immers, niet iedereen heeft de (hulp)bronnen om situaties het hoofd te bieden.

Er ligt een grote uitdaging voor organisaties om niet alleen burgers op hun krachten aan te spreken, maar nog meer om de kwetsbare burgers te vinden en ondersteunen met alle beschikbare middelen om hun zelfstandigheid en welzijn te behouden of te vergroten.

Mijns inziens is SWOA op een goede manier innovatief bezig: het beleid van de organisatie is gericht op de toekomst, zij houdt de maatschappelijke ontwikkelingen nauwgezet in de gaten en speelt hierop in. Ook maakt SWOA duidelijk keuzes om zich te onderscheiden en daardoor een organisatie te kunnen blijven die haar stempel drukt op de welzijnsmarkt in Arnhem en zo veel kan betekenen voor de (kwetsbare) burger.

Dat dit voor de nabije toekomst van belang is, mag duidelijk zijn. Als de organisatie niet inspeelt in de nieuwste ontwikkelingen en meegaat met maatschappelijke veranderingen, zal de stichting buitenspel gezet (kunnen) worden. Niet alleen zullen werknemers en vrijwilligers hier de dupe van

worden door vermindering of zelfs beëindiging van de dienstverlening: ook (kwetsbare) burgers zullen geen gebruik meer kunnen maken van de producten en dienstverlening van SWOA. Een belangrijke taak is weggelegd voor SWOA en andere welzijnsorganisaties om de (onzichtbare) kwetsbare burger te vinden en samen met hem naar middelen en wegen te zoeken om zijn welzijn te behouden en/of versterken. Door samen met de burgers te kijken wat zij nodig hebben en hoe zij dit, binnen de bestaande mogelijkheden, kunnen realiseren. Het aanbieden van producten en activiteiten kan een ondersteunende rol hierin spelen.

4. Methode van onderzoek en verzamelen van gegevens

In dit hoofdstuk wordt de methode van onderzoek beschreven. Om te beginnen volgt een beschrijving van de onderzoeksbenadering, gevolgd door een beschrijving van de gebruikte databronnen en dataverzamelingstechnieken. Daarna wordt beschreven op welke manier de validiteit en betrouwbaarheid gewaarborgd worden om te eindigen met de beschrijving van bruikbaarheid.

4.1 Onderzoeksmethodologie

Een onderzoeksmethodologie, ook wel onderzoeksbenadering genoemd, kan gezien worden als een kader voor het doen van onderzoek. Migchelenbrink(2008) onderscheidt drie: de kwantitatieve benadering, de kwalitatieve benadering en het actieonderzoek. In dit onderzoek is gekozen voor de kwalitatieve onderzoeksbenadering, die zich baseert op het interpretatieve paradigma (Migchelenbrink, 2008, p34). Er is voor deze benadering gekozen omdat in dit onderzoek de belevingswereld en belevingswaarde van de oudere burger een grote rol speelt. Volgens deze benadering staat de sociale werkelijkheid niet los van de mensen, dat wil zeggen dat er inzicht wordt gekregen in de manier waarop mensen de werkelijkheid ervaren en er betekenis aan geven.

4.2 Databronnen

Om informatie te krijgen voor een onderzoek, kan er gebruik worden gemaakt van verschillende databronnen. Voor dit onderzoek zijn er meerdere bronnen gebruikt:

- literatuuronderzoek, zoals boekwerken, artikelen, tijdschriften, projectbeschrijvingen en onderzoeksrapporten
- documenten: de opdrachtgever maakt documentatie inzichtelijk, zoals beleidsnota, kaderbrieven, kwartaalcijfers en verslagen van vergaderingen. Deze bronnen gaven bruikbare informatie.
- individuele personen: regelmatig vindt er overleg plaats met medewerkers van het wijkteam (informanten) die op grond van hun positie een waardevolle bijdrage leveren aan het onderzoek.
- databanken en registratiesystemen: voor enkele cijfermatige gegevens zijn databanken van de gemeente of een onderzoeksinstituut geraadpleegd.

4.3 Dataverzamelingstechnieken

Met behulp van dataverzamelingstechnieken worden de gegevens en informatie verzameld. Er zijn diverse manieren om deze data verzamelen.

Migchelenbrink(2008) benoemt drie typen technieken, te weten: ondervragen, observeren en inhoudsanalyse. In dit onderzoek is gekozen voor de techniek ondervragen, in de vorm van een halfgestructureerd interview. Een lijst met onderwerpen (topiclijst, bijlage 2) wordt gebruikt als leidraad en er is ruimte voor eigen inbreng van de respondent.

Om zoveel mogelijk respondenten te kunnen bereiken zijn er in twee verschillende settings interviews gehouden: op het winkelcentrum Presikhaaf en telefonisch/persoonlijk bij respondenten thuis.

4.4 Validiteit en betrouwbaarheid

Belangrijk is het om tijdens het onderzoek de validiteit en betrouwbaarheid te waarborgen.

Betrouwbaarheid is het vertrouwen in de werkwijze tijdens het onderzoek, het gaat om de nauwkeurigheid en zorgvuldigheid in de werkwijze.

Validiteit wordt omschreven als het vertrouwen in de inhoud. De onderzoeksresultaten weerspiegelen de werkelijkheid (Migchelenbrink, 2008).

Om deze beide aspecten zo goed mogelijk te waarborgen is aan de volgende voorwaarden voldaan:

- verantwoording: door alle stappen en handelingen in het onderzoek met diverse medewerkers van SWOA te communiceren en overleg te hebben, wordt getracht zoveel mogelijk transparant te zijn. De vragenlijst is van te voren ook doorgesproken met medewerkers van de organisatie. Nadien is er in een werkoverleg geëvalueerd over de betreffende middag en de uitslagen van de interviews.
- nauwkeurig en zorgvuldig werken: de schriftelijke aantekeningen die zijn gemaakt tijdens de interviews vormden de basis voor de uitwerking van deze gegevens. Op de bewuste zaterdagmiddag waren bij interview 1 meer medewerkers van het wijkteam De Weldom aanwezig, zodat ook zij getuigen konden zijn van het verloop van de middag en de interviews.
- zelfcontrole inbouwen: aan het begin van het onderzoek heeft de onderzoeker haar mening en opvatting over het te onderzoeken onderwerp verwoord bij het wijkteam, zowel schriftelijk als mondeling. Dit vormde een goede basis voor de interviews, met weinig kans op beïnvloeding. Er is kritisch gekeken of er geen subjectieve vragen in de interviews stonden.
- gesprekstechnieken: om een goed interview te bewerkstelligen zijn gesprekstechnieken toegepast: het doel is verteld en het belang van de informatie, de lijst is gebruikt met ruimte voor eigen inbreng, en de antwoorden zijn samengevat tijdens het gesprek. De onderzoeker heeft tijdens de interviews gelet op gesprekstechnieken, zoals een (luister)houding, oogcontact en heeft de antwoorden samengevat.
- er is gebruik gemaakt van een combinatie van databronnen, om de validiteit en betrouwbaarheid te bevorderen.

4.5 Bruikbaarheid

Door regelmatig overleg te hebben met wijkteammedewerkers van wijkteam De Weldom kon er nauwkeurig afgestemd worden op hun wensen. Ook bij de vormgeving van het onderzoek is afstemming geweest om een zo informatief mogelijk, op de praktijk gericht, resultaat te behalen.

5. Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van de interviews een antwoord gegeven op de onderzoeksvragen. Hierbij heeft de topiclijst als leidraad gediend. In kaart zijn gebracht de factoren die een rol spelen bij het wel of niet deelnemen aan activiteiten. Deze beschrijving wordt voorafgegaan door een schets van de verschillende situaties van de wijze waarop de interviews tot stand zijn gekomen.

5.1 Korte beschrijving van de situaties

Interview 1

Het was op de bewuste zaterdagmiddag niet heel druk op het winkelcentrum Presikhaaf. Er zijn, verspreid over een aantal uren 20 personen benaderd, waarvan redelijkerwijs te verwachten was dat zij aan de criteria van de doelgroep voldeden (boven 75 jaar en wonende in de wijk Presikhaaf) met de vraag of zij een aantal vragen wilden beantwoorden.

Het resultaat van deze middag was dat van de 20 personen er

- twee personen niet wilden worden geïnterviewd.
- drie personen uit de wijk Presikhaaf kwamen, maar jonger waren dan 75 jaar.
- zeven personen in een andere wijk dan Presikhaaf of buiten Arnhem woonden.

- acht personen voldeden aan de criteria (75 jaar of ouder en woonachtig in Presikhaaf).

Interview 2

Om ook inzicht te krijgen in deelname aan activiteiten en welke factoren hierbij een rol spelen, is er getracht respondenten te vinden die niet bekend zijn bij SWOA en waarvan verwacht kan worden dat zij niet (makkelijk) zelfstandig, naar buiten kunnen gaan, door bijvoorbeeld beperkte mobiliteit. Het vinden van de juiste personen die niet zichtbaar zijn bij SWOA bleek geen eenvoudige opgave te zijn: er zijn diverse instanties aangeschreven, te weten Stichting Thuiszorg Gelderland, de wijkagent en de huisartsenpraktijk Presikhaaf. Alleen de wijkagent gaf gegevens door van een mogelijk geschikte persoon. Deze persoon is meegenomen in het resultaat.

De Stichting Thuiszorg gaf aan geen ouderen te weten die aan de criteria voldeden.

Van de huisartsenpost is er geen bericht ontvangen.

Intern is de coördinatrice van activerend huisbezoek benaderd. Vrijwilligers van het activerend huisbezoek worden ingezet bij (kwetsbare) ouderen om regelmatig iets te ondernemen. Op deze manier wordt er getracht de eigen kracht van de oudere aan te spreken en eenzaamheidsgevoelens te verminderen (SWOA, 2014).

Uit het bestand van de ouderen die aangemeld zijn bij activerend huisbezoek, zijn de personen die voldeden aan de criteria (75 jaar of ouder en wonend in de wijk Presikhaaf) eruit gelicht en deze mensen zijn benaderd. Een uitzondering moet genoemd worden; op verzoek van de coördinator is er ook een huisbezoek geweest bij een dame van 70 jaar in de wijk Presikhaaf. De coördinator wilde graag inzicht hebben in haar interesse voor activiteiten.

De resultaten van dit gesprek zijn met de coördinator besproken, maar zijn niet meegenomen in dit onderzoek, omdat haar profiel niet voldeed aan de criteria.

Deze (gerichte) steekproefbenadering heeft geleid tot vijf personen met wie een interview heeft plaatsgevonden (telefonisch of persoonlijk).

Om meer geschikte personen te vinden voor het interview is er door de ICT medewerker van SWOA een lijst uitgedraaid van afgesloten casussen in Arnhem. Op deze lijst staan namen van mensen die in het verleden gebruik hebben gemaakt van diensten of faciliteiten van SWOA, maar om uiteenlopende redenen is deze hulpverlening beëindigd. De casussen kunnen al een aantal jaren afgesloten zijn.

De lijst bevat 57 namen, daarvan zijn er acht personen die ten tijde van de hulpverlening in de wijk Presikhaaf woonden. Van deze acht personen zijn van zes personen de adresgegevens niet meer actueel. Van de overgebleven twee personen is het gelukt met een persoon (een vrouw van 78 jaar) contact te krijgen. De andere persoon was meerdere keren niet bereikbaar. Het telefonisch interview vanuit de lijst van afgesloten casussen is niet opgenomen bij dit onderzoek, want na het interview bleek dat de respondent gebruik maakt van de dagopvang met indicatie op De Weldam en dit valt buiten de gestelde criteria. De uitkomsten van dit interview zijn wel doorgegeven aan het wijkteam.

Aanvulling

Ook is er intern een gesprek geweest tijdens een open eettafel maaltijd.

Dit is een maaltijdvoorziening die iedere werkdag wordt aangeboden op De Weldam en waar mensen van de dagopvang (met indicatie) gebruik van maken, maar waar ook ouderen zonder indicatie zich voor kunnen inschrijven.

Tijdens het nagerecht is gesproken met drie personen die geen indicatie hebben; twee vrouwen en een man.

Tevens is er gesproken met een teamlid en een vrijwilliger van wijkteam de Geitenkamp. Voor deze wijk is bewust gekozen omdat de resultaten voor deelname aan activiteiten in deze wijk voldeden aan de prognoses (SWOA, kwartaalcijfers december 2013). Tijdens het gesprek kwam dit aspect aan de orde en hoe de huidige situatie is.

5.2 Resultaten van interview 1

Om te weten of de benaderde personen tot de te onderzoeken doelgroep behoren werd allereerst de vraag gesteld waar men woont:

Van de 18 personen die geïnterviewd wilden worden gaven zeven personen aan niet in de wijk Presikhaaf te wonen of buiten Arnhem. Doordat zij buiten de te onderzoeken doelgroep vielen, werd het interview niet voortgezet.

Een tweede vraag was in welke leeftijdscategorie of welke leeftijd de personen hebben: drie personen die wel in de wijk Presikhaaf wonen bleken te vallen in de leeftijdscategorie 65-75 jaar. Hierdoor voldeden zij ook niet aan de criteria en werd het interview afgebroken.

Van de acht personen die tot de doelgroep behoorden gaven zes personen aan dat zij SWOA wel kenden, echter niet altijd van locatie De Weldam. Een persoon heeft via SWOA een regiotali aangevraagd, een ander kent locatie Waalstaete (ook in de wijk Presikhaaf) en een derde persoon kent locatie 't Altevelt (wijk Cranevelt en Alteveer) omdat zijn dochter daar in de buurt woont.

Zeven personen gaven aan niet deel te nemen aan activiteiten. Hiervan zijn vier personen niet bekend met de aangeboden activiteiten. Drie respondenten zijn wel op de hoogte van (enkele) activiteiten op De Weldam, niet doordat zij zelf hebben deelgenomen, maar omdat zij dit hebben gehoord van anderen.

De genoemde redenen hiervoor waren "te druk" (twee personen) tot "geen behoefte" (vijf personen). Een mevrouw gaf aan geen behoefte te hebben omdat zij contacten bij zorginstelling Insula Dei heeft daar ook meedoet aan activiteiten. De overige zes personen hebben hun eigen leven waarin zij veel ondernemen. Specifieke persoonlijke activiteiten werden niet benoemd, met uitzondering van een respondent die veel met haar kinderen en kleinkinderen doet. Zij gaf aan een keer gegeten te hebben bij de Weldam, maar verder geen behoefte heeft wegens haar drukke leven.

Slecht een persoon gaf aan graag te handwerken bij SWOA. De reden dat zij af zag van verdere deelname kwam door het voor haar ongeschikte tijdstip. Mevrouw pakt deze activiteit weer op een ander tijdstip op. Een vervoersprobleem wordt niet ervaren, omdat mevrouw met de rollator De Weldam kan bezoeken.

Op de vraag welk beeld zij hebben van SWOA gaven twee van de respondenten aan positieve ervaringen te hebben met SWOA; degene die handwerkt bij SWOA en de persoon die eenmalige gegeten heeft bij De Weldam. Twee personen die SWOA niet kennen hadden geen mening en voor de overige personen is het beeld van SWOA neutraal.

Voor wat betreft de vraag wat SWOA zou kunnen aanbieden aan activiteiten gaven zes personen aan geen wensen te hebben, een persoon wil erover denken deel te nemen als er een technische activiteit aangeboden wordt en de persoon die deelneemt aan handwerken hoopt dat dit blijft.

De vraag over vervoer (hoe de activiteiten te kunnen bereiken) is amper aan bod gekomen omdat de personen niet hieraan meedoen. Sommigen vertelden wel veel weg te zijn met hun auto. De persoon die handwerkt, komt met de rollator en vertelde het niet als een belasting te ervaren, zodat dit niet als een probleem wordt ervaren.

5.3 Resultaten van interview 2

In totaal zijn er zes personen geïnterviewd die binnen de doelgroep van het onderzoek vallen, waarvan er een persoon een man (86) is.

Vijf personen wonen in Presikhaaf Oost, een persoon woont in Presikhaaf West.

Twee personen, de twee vrouwen van 93 jaar, hadden liever geen huisbezoek, maar waren wel bereid telefonisch vragen te beantwoorden:

Een persoon wilde geen huisbezoek omdat: *"ik al zoveel aanloop heb en ik wil weleens rust"*.

De andere persoon had slechte ervaringen bij de activiteiten op de Weldam en wilde daarom niet persoonlijk geïnterviewd worden.

De topiclijst heeft gediend als leidraad voor de beantwoording en het verkrijgen van informatie. Per onderwerp zal hieronder worden ingegaan op de resultaten:

- **Wat is uw woonplaats/woonwijk?**

Alle personen wonen in de wijk Presikhaaf.

- **Wat is uw leeftijd?**

De leeftijden zijn: 80, 83, 86, 88, en tweemaal 93 jaren.

- **Bent u bekend met de SWOA?**

Allen kennen de SWOA. Op een na kennen de respondenten de SWOA van het activerend huisbezoek van SWOA waar de namen van de respondenten verkregen van zijn.

- **Bent u op de hoogte van de activiteiten op de Weldam?**

Vijf personen zijn op de hoogte van de activiteiten op De Weldam, waarbij aangetekend moet worden dat zij niet van álle activiteiten op de hoogte zijn.
Genoemd werden sjoelen, kaarten en eten.

Een persoon is niet op de hoogte van de activiteiten. Zij (93) woont in een aanleunwoning bij een zorginstelling en doet mee aan (enkele) aangeboden activiteiten aldaar.

- **Wat is uw beeld van SWOA?**

Vijf personen hebben daadwerkelijk deelgenomen aan een of meerdere activiteiten zodat bij hen gesproken kan worden over de ervaringen hiervan.

De mevrouw die niet op de hoogte is van de activiteiten op de Weldam heeft hier ook geen beeld bij en wilde hier ook verder niet op ingaan.

“wat moet een vrouw van 93 jaar nu nog doen aan activiteiten met haar stramme botten?”

Bij deze vraag waren de antwoorden wisselend en hierbij kwamen ook emoties vrij.
Twee personen hebben positieve ervaringen met de activiteiten van de Weldam.

*“er was een feestavond van de klaverjasclub van mijn man en dat was heel gezellig”
(vrouw, 83) (eenmalige activiteit).*

De overige vier geïnterviewden zijn beduidend negatiever over hun ervaringen;
Opvallend was hun gedeelde ergernis over de sfeer op De Weldam.
Volgens hen wordt er geroddeld en dit maakt dat zij niet (snel) meer gaan naar activiteiten.
Een aantal uitspraken illustreren deze meningen:

*“het zijn vuile roddeltantes, zij staan met een been in het graf en nog zo praten over anderen!” (vrouw, 93).
(activiteit: niet bekend)*

*“als je binnenkomt zijn alle ogen op je gericht en ik zie dat ze over mij praten”
en*

*“ik voel mij niet thuis, ik ben anders oud dan hen” (vrouw, 88).
(activiteit: Engelse les)*

*“ik heb er een keer gegeten met een vriendin, maar voelde mij niet prettig tussen de anderen, er wordt geroddeld. Ik voel mij daar niet fijn bij” (vrouw, 80)
(eenmalige activiteit: maaltijd)*

*“kwam ik daar binnen met mijn zieke vrouw die in een rolstoel zat en alle ogen waren op ons gericht. Laten ze zich met zichzelf bemoeien”
en*

*“denkt u dat ik mij als ex-militair thuis voel tussen die mensen”? (man, 86).
(activiteit: inloop)*

Opvallend is dat deze personen blijken te geven van eenzaamheid en het missen van contacten. Zij willen wel contact maar veel liever met een persoon om mee te gaan koffiedrinken, te gaan wandelen en eventueel de schouwburg te bezoeken.

De waardering van de bezochte activiteiten hielden verband met de ervaringen: van de vijf personen die de activiteiten op de Weldam kennen, heeft een persoon een positieve waardering hiervoor en vier personen een negatieve ervaring, waarbij moet worden aangetekend dat het waarschijnlijk meer de sfeer was die als negatief werd ervaren dan de activiteiten zelf.

- **Indien u niet meedoet aan activiteiten, wat is de reden?**

Een persoon doet mee met activiteiten in de zorginstelling waar zij bij woont.

Vier personen doen niet mee vanwege hun negatieve ervaringen voor wat betreft de sfeer op de Weldam.

Van deze vier personen geven er drie aan zeker niet meer te willen gaan naar activiteiten op de Weldam.

De vierde persoon geeft aan interesse te hebben in techniek en eventueel te willen deelnemen aan activiteiten op dat gebied. Deze vrouw (80) houdt van computeren, timmeren en zagen. Als er iets in deze categorie wordt aangeboden, wil zij het weer eens proberen, mits er voor vervoer wordt gezorgd, want door haar beperkte mobiliteit is het niet mogelijk zelfstandig De Weldam te bezoeken.

Een persoon die positief is over de sfeer en de activiteiten bij de Weldam bezoekt de activiteiten toch niet, omdat zij veel te druk is met andere dingen, zoals borduren, kaarten maken, reizen.

- **Kent u andere organisaties in Arnhem die activiteiten organiseren?**

Van de zes geïnterviewden kennen twee personen geen andere organisaties die activiteiten organiseren.

Een persoon kent zorginstelling Vreedenhof, omdat zij woont in een aanleunwoning van deze instelling.

Een vrouw kent Regina Pacis, omdat zij daar vrijwilligerswerk doet

Drie andere respondenten kennen de Zonnebloem:

Een persoon vanwege de reizen die er worden georganiseerd en waaraan ook zij deelneemt en van bingomiddagen waar zij kaarten voor maakt als prijsjes.

Een persoon kent de Zonnebloem vanwege de regelmatige bezoeken van een vrijwilligster van deze stichting.

- **Welke wensen heeft u ten aanzien van het aanbod aan activiteiten op De Weldam?**

Vier personen hadden geen mening.

Een persoon ziet graag technische activiteiten aangeboden worden.

Een respondent zou graag willen meedoen aan een spelletjesmiddag.

- **Hoe is de bereikbaarheid van De Weldam voor u?**

Slechts twee personen gaven aan niet afhankelijk te zijn van vervoer. Een persoon woont dichtbij en heeft een scootmobiel, een ander rijdt nog zelf auto. De andere vier respondenten kunnen niet zelfstandig naar De Weldam komen. Mochten zij deel willen nemen aan activiteiten, dan moet er vervoer zijn. Twee personen gaven aan eventueel een beroep te kunnen doen op bureaus.

- **Hoe besteedt u uw vrije tijd?**

Bij deze vraag gaven de oudste deelnemers aan weinig meer zelf doen.

Van de overige vier personen lopen de antwoorden uiteen:

Handwerken, bloemschikken en computeren werden genoemd.

Een persoon vertelt druk te zijn met opruimen van de administratie en het ordenen van foto's.

Een persoon doet vrijwilligerswerk bij zorginstelling van Regina Pacis, want

“zo ben ik nog iemand en word ik niet oud en zielig gevonden”.

Voor een exceloverzicht zie bijlage 5

Gesprekje tijdens de maaltijd

Op De Weldam is er iedere werkdag gelegenheid tot het nuttigen van de maaltijd. Dit geldt voor zowel ouderen met indicatie (doelgroep licht dementerenden) als ouderen zonder indicatie. De maaltijd wordt gezamenlijk genuttigd, zodat het tijdens het gesprek niet helemaal duidelijk was wie tot welke doelgroep behoorde. Uiteindelijk heeft er een gesprekje plaatsgevonden met drie personen zonder indicatie (twee vrouwen en een man). Zij gebruiken een of twee keer in de week de maaltijd in De Weldam en zijn hier over te spreken. De vrouwen gaven aan ook te kaarten (op vrijdagavond), de man gebruikt alleen de maaltijd, maar gaf aan soms met eenmalige activiteiten mee te doen. Alle drie gaven aan het prettig te vinden op de Weldam. Een gesprekje daarna met de facilitair vrijwilligster leerde dat personen die zich inschrijven voor de maaltijden ook dikwijls meedoen aan andere activiteiten. Wel ziet zij dat vrouwen dit vaker doen dan mannen.

Gesprek met teamlid wijkteam Geitenkamp en vrijwilliger activiteiten Geitenkamp

De cijfers over 2013 laten een gunstig beeld zien voor wat betreft de deelname aan activiteiten op de locatie van SWOA in de wijk Geitenkamp. Om te proberen de reden(en) hiervoor te achterhalen heeft er een gesprek plaatsgevonden met een teamlid van het wijkteam Geitenkamp en een vrijwilliger die activiteiten organiseert en begeleidt bij de locatie Geitenkamp. Dit gesprek leerde dat de werkelijkheid inmiddels wat anders is geworden: de activiteiten worden minder bezocht. Een mogelijke oorzaak zoekt men in het feit dat er sinds enige tijd een nieuw multifunctioneel centrum in gebruik is: wel in de wijk Geitenkamp, maar in een ander deel van de wijk. SWOA is hier ook in gehuisvest. De bewoners van de wijk moeten nu “de bult op”. Een aantal van de deelnemers is direct na de verhuizing daardoor niet meer geweest. Sommigen zijn wel meegegaan naar het nieuwe gebouw, maar zijn in de loop van de maanden afgehaakt; een van de redenen is waarschijnlijk “de bult”. Ook ziet men een algemene tendens: mensen zijn druk, hebben veel bezigheden. Nu de zomermaanden er aan komen ziet men ook een terugval in deelname, waarschijnlijk omdat mensen meer naar buiten gaan, aldus de vrijwilliger. Deze vrijwilliger is ook bestuurslid van een ouderenbond. Ook hier ziet hij de tendens dat er minder leden zijn: ouderen van nu hebben over het algemeen een druk bestaan en hebben minder behoefte aan verenigingen en activiteiten.

De vraag of er sociale cohesie is in de wijk werd bevestigend geantwoord. Dit ziet men ook bij activiteiten, mensen komen dikwijls samen. Dit kan ook nadelig werken, immers als er een persoon niet meer komt, kunnen anderen ook wegblijven. De deelnemers aan activiteiten in de wijk zijn over het algemeen ouder dan 80 jaar. Ook hierin zien de geïnterviewden dat jongere ouderen steeds meer andere bezigheden hebben en er minder behoefte is aan activiteiten.

Zij hopen nieuwe mensen te trekken door het invoeren van een nieuwe activiteit: een inloopmorgen op donderdag waarbij mensen wat kunnen drinken en praten. Tegelijkertijd zijn zij zich bewust en van mening dat de activiteiten in de huidige vorm door de maatschappelijke veranderingen en het “anders” oud worden zijn langste tijd heeft gehad en dat er moet worden gezocht naar een antwoord hierop.

6. Conclusies

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvraag:

“ Welke factoren, in het bijzonder met betrekking tot bekendheid, beeldvorming, het aanbod en de bereikbaarheid bepalen of oudere mensen vanaf 75 jaar in de wijk Presikhaaf gebruik maken van de activiteiten bij SWOA, locatie De Weldam?”

De beantwoording van deze vraag wordt gegeven aan de hand van de conclusies van de vijf deelvragen. Ten slotte volgt een eindconclusie.

6.1 Conclusie 1

In hoeverre zijn de ouderen op de hoogte van de activiteiten bij De Weldam in de wijk Presikhaaf? Het blijkt dat de respondenten uit interview 1 minder op de hoogte zijn (drie van de acht respondenten) van de aangeboden activiteiten dan de respondenten uit interview 2 (vijf van de zes respondenten).

Een aannemelijke verklaring hiervoor is dat de respondenten uit interview 1 door hun mobiliteit nog (veel van hun) autonomie hebben en mede hierdoor ook keuzes kunnen maken voor wat betreft de invulling van hun vrije tijd. Doordat zij hiermede zo druk zijn en daarmee hun dagen vullen, passen de activiteiten van De Weldam nog niet in hun leven en zijn zij hier niet mee bezig.

Gesteld kan worden dat de respondenten uit interview 2 meer van hun zelfstandigheid verloren hebben. Zij zijn afhankelijker van anderen door hun fysieke gesteldheid. Alle respondenten gaven daarnaast blijk van een vorm van eenzaamheid; allen waren weduwe/ weduwnaar. Sommigen gaven hun partner nog steeds te missen. Een respondent gaf aan het leven niet meer zo te zien zitten sinds het overlijden van zijn vrouw. De behoefte aan sociale contacten, onder andere door deelname aan activiteiten, is aanwezig.

6.2 Conclusie 2

Wat is het beeld dat ouderen hebben van de activiteiten op locatie De Weldam?

Opvallend bij deze vraag was dat bij de respondenten van interview 1 een neutraal beeld hebben. Voor hen is het “een ver van mijn bed show”. Door hun drukke bestaan hebben zij geen behoefte om deel te nemen aan activiteiten en zijn zij er ook niet mee bezig.

Van de respondenten in interview 2 hebben zes personen geen beeld van de activiteiten. Geconcludeerd kan worden dat het merendeel van de respondenten geen beeld heeft van de activiteiten.

Een opvallend gegeven bij deze vraag is dat vier respondenten aangaven weleens deelgenomen te hebben aan activiteiten op De Weldam, maar dit als negatief hebben ervaren. Deze respondenten gaven aan de roddelachtige sfeer niet prettig te vinden.

Gesteld kan worden dat door de negatieve ervaringen de respondenten uit interview 2 afgeschrikt zijn en drie van de vier respondenten gaven aan helemaal niet meer deel te nemen aan activiteiten, dit ondanks het feit dat men ook te kennen gaf graag meer sociale contacten te willen. De respondenten van het maaltijdinterview gaven juist aan zich prettig te voelen op De Weldam tevreden te zijn met de activiteiten. Zij voelen zich prettig.

“ik heb er een keer gegeten met een vriendin, maar voelde mij niet prettig tussen de anderen, er wordt geroddeld. Ik voel mij daar niet fijn bij” (vrouw, 80)

6.3 Conclusie 3

Hoe is de bereikbaarheid van de locatie De Weldam?

De respondenten uit interview 1 gaven aan mobiel te zijn en veel te ondernemen.

Daardoor is de bereikbaarheid van de locatie amper aan bod gekomen. Er mag verondersteld worden dat de bereikbaarheid van De Weldam, indien van toepassing, geen problemen oplevert.

Het blijkt dat het merendeel van de respondenten uit interview 2 niet zelfstandig naar De Weldam kunnen komen, mochten zij willen deelnemen aan activiteiten. Slecht twee personen zien geen problemen met vervoer door de (loop)afstand en het hebben van een auto. Twee respondenten gaven aan wel eventueel een beroep op burens te kunnen doen voor vervoer. Zij gaven ook aan deze afhankelijkheid niet prettig te vinden, maar beseffen dat de situatie nu eenmaal niet anders is. Gesteld kan worden dat problemen met vervoer een belemmerende factor kan zijn om deel te nemen aan activiteiten.

6.4 Conclusie 4

Hoe besteden oudere mensen hun vrije tijd, anders dan naar de activiteiten op De Weldam te gaan?

Zowel respondenten uit interview 1 als interview 2 geven blijk van activiteiten buiten SWOA om, waarbij opvallend is dat de respondenten uit interview 1 door hun mobiliteit veel buitenshuis zijn en de respondenten uit interview 2 veel thuis zijn en daar hun hobby's beoefenen. Gelet op het gegeven dat respondenten hun tijd zelf vullen met activiteiten, kan gesteld worden dat de behoefte om deel te nemen aan activiteiten op De Weldam niet groot is.

“ik ben nog zo druk met van alles”.

6.5 Conclusie 5

Wat zijn de wensen van ouderen betreffende het aanbieden van activiteiten op De Weldam?

Opvallend weinig respondenten uit beide interviews gaven aan wensen te hebben ten aanzien van het aanbieden van activiteiten

De respondenten uit interview 1 hebben voor het grootste gedeelte geen wensen omdat zij zelf nog veel ondernemen, sociale contacten hebben en daardoor geen behoefte hebben aan activiteiten.

Van de respondenten uit interview 2 hebben er vier geen wensen omdat zij negatieve ervaringen hebben bij de activiteiten op De Weldam. Uit de interviews kwam echter wel naar voren dat zij wel behoefte hebben aan contact, mede omdat hun sociale netwerk niet groot is. Zij voelen zich dikwijls eenzaam en willen graag sociale contacten aangaan. Twee mensen gaven eventueel te komen als er een technische activiteit wordt aangeboden.

Geconcludeerd kan worden dat de vraag gesteld moet worden of het aanbieden van nieuwe activiteiten veel nieuwe externe deelnemers zal trekken.

“iets technisch vind ik wel leuk”

Beantwoording van de onderzoeksvraag

Uit de voorgaande paragrafen is gebleken dat alle factoren, benoemd in de onderzoeksvraag, invloed (kunnen) hebben op de deelname aan activiteiten op De Weldam, waarbij opgemerkt moet worden dat de factor “beeldvorming” amper een rol van betekenis heeft.

6.6 Eindconclusie

Uit het onderzoek komen een aantal opvallende aspecten naar voren. Wat opvalt, is dat de “mobiele”, autonome ouderen zelf hun leven inkleuren met bezigheden waar ze plezier aan beleven. De mensen die mobiel meer beperkt zijn, zijn meer beperkt in hun keuzes en afhankelijker van anderen. Ze voelen hun autonomie afnemen en ervaren dit als onprettig. Sociale contacten zijn moeilijker aan te gaan of te onderhouden. Met enige voorzichtigheid kan gesteld worden dat de sociale cohesie in de buurt overeenkomt zoals de cijfers van de gemeente ook weergeven: twee van de zes respondenten kunnen eventueel bij burens terecht voor vervoer.

Een ander opvallend aspect is dat respondenten afgehaakt vanwege de sfeer, ondanks het feit dat zij graag sociale contacten willen. Een reden voor het ervaren van deze sfeer zou kunnen zijn dat er boven De Weldam appartementen zijn gebouwd voor senioren en diverse ouderen hiervan gebruik maken van geboden activiteiten. Zij kennen elkaar en dit kan door anderen worden

ervaren als “een klik”. Een opvallend gegeven is dat deelnemers die langer meedoen met activiteiten aangeven het gezellig en prettig te vinden.

Opvallend is het ontbreken van allochtone ouderen bij zowel interview 1 als interview 2. Bij interview 1 kan het toeval zijn dat er ten tijde van het interview weinig allochtonen, beantwoordend aan de criteria, op het winkelcentrum waren. Bij interview 2 is het veeleer een structureel verschijnsel: er zijn relatief weinig allochtone ouderen die bij een project zoals activerend huisbezoek bekend zijn. Ook bij de locatie De Weldom. Er zijn weinig allochtonen die activiteiten bezoeken of vrijwilliger zijn, ondanks het feit dat Presikhaaf bovengemiddeld scoort met het percentage allochtonen in een wijk, vooral Presikhaaf-Oost.

SWOA onderkent dit gegeven ook en heeft reeds een aantal maatregelen genomen om tot de allochtone doelgroep te bereiken: er zijn meerdere allochtone professionals aangenomen bij SWOA en hulpverleners van SWOA zijn betrokken bij spreekuren in moskeeën.

Een mogelijke reden voor het ontbreken van allochtone ouderen bij dit onderzoek zijn de diverse Turkse ontmoetingsgelegenheden in Arnhem, waar mogelijkheden zijn tot inloop, activiteiten en dergelijke. Er is een wijkcentrum in de wijk Presikhaaf en in Het Broek (gelegen naast de wijk Presikhaaf).

Dit gegeven zal worden besproken bij de overdracht.

Een ander resultaat wat opvalt, is dat beeldvorming met betrekking tot de activiteiten amper een rol speelt. De respondenten hebben óf geen beeld óf hebben door deelname een positieve of negatieve ervaring. Een voorzichtige conclusie kan zijn dat ouderen gaan nadenken over activiteiten als ze er behoefte aan hebben. Dan pas begint de oriëntatie. In hun huidige situatie speelt het geen rol.

Opvallend was bij het afnemen van de interviews dat de respondenten op het winkelcentrum aanmerkelijk minder kwetsbaar overkwamen dan de respondenten thuis, ondanks het feit dat zij zich al (soms ruim) in de vierde levensfase bevinden. De eerste groep lijkt op fysieke en sociale domein nog voldoende zelfstandig te zijn in de maatschappij, daar waar de tweede groep kwetsbaarder is doordat de respondenten hebben moeten inleveren op het fysieke en sociale vlak. Ook psychisch leken zij kwetsbaar. Allen waren alleenstaand en sommigen gaven aan hun partner en/of sociale contacten te missen. Het sociaal kapitaal lijkt minder aanwezig dan bij de respondenten op het winkelcentrum. Juist deze groep zou belang kunnen hebben bij activiteiten voor sociale contacten en vergroten van hun netwerk, zeker in het kader van de participatiemaatschappij.

Door deze eindconclusie kan de vraag worden gesteld waar de aandacht voor het aanbieden van activiteiten op te richten: op de oudere burger die geen behoefte hebben aan activiteiten en ze toch naar binnen “zien te lokken” of de kwetsbare burger die meer behoefte heeft aan activiteiten, maar afhankelijker is.

Ondanks het feit dat het onderzoek niet heel representatief genoemd kan worden, omdat niet alle groepen die onder de doelgroep vallen benaderd konden worden, kan gesteld worden dat de resultaten bij beide interviews een beeld geven dat conceptueel en instrumenteel gebruikt kan worden binnen de organisatie: er kan een discussie worden gevoerd binnen de organisatie over het te voeren beleid binnen SWOA, in context met de maatschappelijke veranderingen en hoe hierop in te spelen (Verhoeven, 2011).

7. Innovatieve aspecten en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de innovatieve aspecten beschreven en de aanbevelingen voor de organisatie.

7.1 Innovatieve aspecten

Dit onderzoek is op een aantal aspecten innovatief:

- door de interviews met personen telefonisch of persoonlijk thuis kwam naar voren dat respondenten de sfeer binnen De Weldam onprettig vinden doordat er volgens hen geroddeld wordt. De medewerkers van het wijkteam waren hiervan niet op de hoogte en waren onaangenaam verrast.
De indruk bestaat dat er veel verschil in ouder worden kan zijn, ook in de vierde levensfase. Een deel van de ouderen heeft nog (relatief) weinig hebben ingeleverd aan zelfstandigheid. De behoefte aan activiteiten is minimaal. Een ander deel van de respondenten heeft op fysiek, sociaal en mentaal gebied meer moeten inleveren. Deze groep gaf aan wel behoefte te hebben aan sociale contacten, maar is afhankelijk door hun beperkte mobiliteit. Voor het huidige aanbod en vorm van activiteiten op De Weldam kan dit gegeven een reden zijn om mee te nemen in een discussie over eventuele wijzigen in de vorm en aanbod van activiteiten.

7.2 Aanbevelingen

De volgende aanbevelingen worden gedaan naar aanleiding van de onderzoeksresultaten:

- Ouderen die voor het eerst komen op De Weldam opvangen en begeleiden door een van de wijkteammedewerkers. Dit kan één keer, maar indien nodig meerdere keren. Op deze manier is het mogelijk dat “nieuwe” ouderen eerder een plek weten te vinden bij de activiteit en zich minder laten afschrikken door de sfeer/ het roddelen. Ook het aanspreken van deelnemers waarvan kan worden vastgesteld dat zij roddelen wordt geadviseerd.
- Bij meerdere nieuwe aanmeldingen: organiseren van een inloopochtend door medewerkers van het wijkteam, waar ouderen tegelijk opgevangen en begeleid kunnen worden.
- Om meer bekendheid te krijgen wordt geadviseerd de activiteiten van locatie De Weldam op de internetsite van Buurtlink.nl te zetten. Op deze interactieve site kunnen buurtbewoners onder andere buurtnieuws en ervaringen uitwisselen over bijvoorbeeld de veiligheid in de buurt. Organisaties kunnen hun activiteiten plaatsen op deze site. Doel van deze site is de sociale cohesie in straten en wijken te vergroten en meer begrip voor elkaar te krijgen. Dit kan ook ten gunste zijn van kwetsbare ouderen.
- Doordat het vervoer een belemmering kan zijn, moet vervoer een aandachtspunt blijven. Het wijkteam van De Weldam heeft al de aandacht voor dit aspect, omdat de (financiële) tegemoetkoming voor vervoer zijn verminderd. Door onder andere het werven van vrijwilligers hoopt men de schade te kunnen beperken. Een aanbeveling is om te onderzoeken of samenwerken met andere instanties tot de mogelijkheden behoort. Op deze manier kan vervoer wellicht beter worden georganiseerd en is de basis stabiel.
- Samenwerken met diverse instanties, onder andere de thuiszorg, de huisartsenpraktijk en kerkelijke instanties, om op deze manier (kwetsbare) ouderen te bereiken die gebruik willen maken van activiteiten.

De aanbevelingen ondersteunen de missie van de organisatie, waaronder ondersteunen van mensen voor het behouden of vergroten van hun sociale netwerk en stimuleren van actieve deelname in de samenleving.

7.3 Overdracht projectresultaat

Tijdens het werkoverleg van 27 mei jongstleden is het projectresultaat besproken. De medewerkers waren onaangenaam verrast door het gegeven dat respondenten hebben ervaren dat er geroddeld wordt en dat dit sfeer beïnvloed. Zij waren zich hiervan niet bewust. Ook is er gesproken dat er diverse respondenten waren die geen behoefte hebben aan activiteiten en

(mede) daardoor niet bekend zijn. De medewerkers zijn zich bewust van de veranderingen in de maatschappij en de oudere burger maar zien dit resultaat toch als een bevestiging van de veranderingen. Het aspect vervoer is ook aan de orde gekomen, zij zien dit als een steun in de rug voor hun inzet om veel vrijwilligers te werven om ouderen te vervoeren, maar stelden zich ook direct de vraag of het niet een zorg voor de oudere zelf moet worden, binnen gestelde grenzen. Het projectresultaat wil ik overdragen aan het wijkteam Presikhaaf en de manager. Voor wat betreft het wijkteam wil ik dit bij het volgende overleg doen, dit is eind juni en dan ben ik officieel niet meer bij SWOA, maar ik wil dit graag doen en nogmaals in gesprek gaan met hen over de resultaten en de adviezen. Met mijn manager maak ik een afspraak. Wanneer deze plaatsvindt, is nog niet bekend. Voor volgende week is een gesprek met mijn projectbegeleidster bij SWOA gepland.

8. Kritische blik

Dit hoofdstuk geeft een kritische blik van het onderzoek en het doorlopen proces. Voor aanvang van het onderzoek is overleg met de manager en het wijkteam en een aantal kwaliteitseisen vastgesteld voor het praktijkonderzoek:

1. Afstemming/verbondenheid met de praktijk: gedurende het proces is er meerdere malen overleg en afstemming geweest over het onderzoek en de manier van uitvoering. Op deze manier bleef helder wat de wensen van het wijkteam zijn en werd ook inzichtelijk hoe het onderzoek vorderde.
2. Tijdsduur van het onderzoek. Het onderzoek zou medio mei zijn afgerond, dit is 14 dagen uitgelopen. Dit bleek voor het wijkteam geen probleem te zijn.
3. Concrete bruikbaarheid van de onderzoeksresultaten: Het onderzoek is bruikbaar voor de SWOA / wijkteam De Weldam. Door de onderzoeksresultaten heeft men wat meer inzicht gekregen in de verhouding tussen de aangeboden activiteiten en de oudere burger in de wijk Presikhaaf. Het onderzoek geeft een handreiking om een discussie te starten over mogelijke eventueel gewenste veranderingen ten aanzien van het aanbod van activiteiten.
4. Begrijpelijke weergave van de onderzoeksresultaten: de resultaten zijn duidelijk. Dit is gebleken na het werkoverleg waarin de resultaten al mondeling zijn besproken.
5. Validiteit en betrouwbaarheid. In paragraaf 4.4 is beschreven wat er is gedaan om de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek te waarborgen.

Knelpunten

Evaluerend op de voorbereiding, het afnemen en de uitwerking van de interviews zijn onderstaande punten van invloed geweest op het onderzoek:

- Het beperkte aantal interviews.
Het aantal interviews op het winkelcentrum werden er uiteindelijk acht. Dit vond ik weinig: door meerdere respondenten wordt de validiteit en daarmee de betrouwbaarheid vergroot.
- Het achterhalen van potentiële respondenten.
Het bleek niet gemakkelijk te zijn namen en adressen van ouderen in de wijk te weten te komen die niet (meer)zichtbaar zijn bij SWOA, locatie De Weldam. Het benaderen van diverse instanties waarbij de kans aanwezig is dat bij hen wel personen in beeld zijn die voldoen aan de criteria heeft weinig opgeleverd. In totaal is er extern slechts van een persoon gegevens versterkt die van waarde was voor het onderzoek. De praktijk bleek in deze weerbarstiger dan werd gehoopt. Hierdoor is het aantal respondenten bij interview 2 acht geweest, waarvan zeven afkomstig uit het project "activerend huisbezoek" van SWOA. Ik wilde graag meer écht voor SWOA onzichtbare personen achterhalen.

Reflectie

Reflecterend op dit onderzoek en het gelopen traject wil ik een aantal zaken benoemen:

- Voor mij was het een onzeker avontuur waar ik aan begon. Ik wist niet goed wat er van mij verwacht werd, hoe ik dit moest doen en waar ik bij SWOA mijn onderzoek zou doen. Ik vond de afbakening van het onderzoek lastig waardoor ik bij eerdere opzetten te breed, en daardoor onoverzichtelijk, werkte. Mijn besluit om mijn onderzoek te verrichten bij wijkteam Presikhaaf is een goede geweest. Nu kreeg ik meer inzicht wát ik moest onderzoeken en tijdens mijn stageperiode behoorde ik tot dit wijkteam, zodat de medewerkers en ik elkaar al kenden.
- Nu ik wist wat ik moest onderzoeken kon ik met de literatuurstudie beginnen. Ook dit ging niet vanzelf. Ik vond het niet gemakkelijk de juiste bronnen te zoeken en greep terug op theorieën die ik geleerd heb tijdens mijn studie, maar niet relevant bleken voor mijn onderzoek. Mede hierdoor heb ik hieraan meer tijd besteed dan gepland was in de tijdsplanner van mijn startdocument. Voor het wijkteam was de uitloop geen probleem.
- Doordat ik nogal huiverig was weer teveel op te pakken en het daardoor (onnodig) breed te maken heb ik in aanloop naar het veldonderzoek in eerste instantie twee externe organisaties aangeschreven. Pas nadat hier weinig resultaat uit voortkwam, ben ik verder gaan zoeken. Dit heeft veel tijd gekost. Achteraf bekeken had ik beter meerdere instanties in een eerder stadium van het onderzoek kunnen benaderen. Dit had minder tijd in beslag genomen en de kans bestaat dat er meer resultaat was behaald met het aantal respondenten. Zeker gezien het feit dat het vinden van geschikte respondenten moeizamer was dan ik voorheen had ingeschat. Door regelmatig overleg met het wijkteam heb ik via andere wegen respondenten getracht te krijgen. Dit heeft wel tot effect geleid, maar minder dan ik gehoopt had. Ook hierdoor was ik meer tijd kwijt dan ik begroot had.
- Tijdens het traject heb ik een aantal overlegmomenten gehad met de heer Hofman. Hoe constructief deze ook waren, ik ben met mijn eigen inbreng niet helemaal tevreden. Terugkijkend vind ik dat ik transparanter op een aantal onderdelen had kunnen zijn: ik had moeten overleggen hoe om te gaan met de schriftelijke feedback van mijn ingeleverde stukken en wat zijn de verwachtingen van mijn begeleider. Nu ben ik ervan uitgegaan dat ik aanpassingen aanbreng naar aanleiding van de feedback en dit bij oplevering laat nakijken. Ook wat betreft de overschrijving van het tijdspad heb ik te weinig gecommuniceerd. Op het moment in het proces dat het praktijkonderzoek stagneerde door de reden hierboven beschreven had ik dit moeten kortsluiten, ook met mevrouw Reit, om zo zuiver mogelijk het onderzoek te doorlopen. Dit zit mij vooral dwars omdat ik juist houd van transparantie bij samenwerkingsverbanden, zowel op de werkvloer als ook privé. Wanneer gemaakte overeenkomsten of afspraken vertraging oplopen of niet doorgaan, moet dit gecommuniceerd worden, iets wat ik wel gewend ben om te doen. Dit is voor mij een leerpunt. Niet laten versloffen wat als persoonlijke kwaliteit aangemerkt kan worden, maar altijd alert blijven.
- Ik was van mening, nu de opleiding bijna voltooid is, dat ik al veel geleerd heb, maar tijdens dit onderzoek en de aanloop erna toe heb ik een boost aan leermomenten gehad. Ik zie het onderzoek als één groot leerproject. Allereerst omdat dit de eerste keer was en ik werkelijk niet wist hoe een dergelijk onderzoek aan te pakken. Ik vond het zo'n warboel dat ik één keer op het punt gestaan heb de handdoek in de ring te gooien. Gelukkig was dit van voorbijgaande aard. Ik ben trots dat ik verder ben gegaan met het onderzoek en het heb

afgerond. Het ging met ups en downs, maar deze leerervaring pakt niemand mij meer af. Naast inzicht verkregen te hebben in de opzet van een onderzoek, heb ik ervaren dat praktijkonderzoek beslist niet vanzelf gaat.

Bijlage-1

Bronnenlijst

Boxtel, M. van. (z.d.). *Cognitie en veroudering*. Geraadpleegd op 20 maart 2014 van <http://www.canongerontologie.nl/geheugen>

Broese van Groenou, M. (2011). *Sociale kwetsbaarheid*. Geraadpleegd op 11 maart 2014 van http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2011/Kwetsbare_ouderen

Campen, C. van. (red.). (2011). *Bijlage bij kwetsbare ouderen*. Geraadpleegd op 16 maart 2014 van <http://www.scp.nl/dsresource?objectid=27505&type=pdf>

Eigen Kracht Centrale. (2011). *Jaarverslag 2011*. Geraadpleegd op 27 februari 2014 van <http://www.eigen-kracht.nl/nl/inhoud/jaarverslagen>

Gobbens, R., Luijkx, K., Wijnen-Sponselee, R., Assen, M. van, & Schols, J. (2011). *Kwetsbaren ouderen*. Geraadpleegd op 15 maart 2014 van http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2011/Kwetsbare_ouderen

Hoeymans, H. (2009). *Maatschappelijke participatie bij ouderen*. Geraadpleegd op 20 april 2014 van http://www.tpedigitaal.nl/assets/static/3_-2-2009.pdf

Huygen, A., Meere, F. de. (2008). *De invloed van effecten van sociale samenhang*. Geraadpleegd op 14 maart 2014 van http://www.verwey-jonker.nl/doc/vitaliteit/De%20invloed%20en%20effecten%20van%20sociale%20samenhang_1169.pdf

Kempen, R. (2010). *Psychosociale factoren en gezondheid*. Geraadpleegd op 14 maart 2014 van http://www.canongerontologie.nl/gezondheid/psychosociale_factoren_en_gezondheid

LHV (z.d.). *Module: Zorg voor kwetsbare ouderen*. Geraadpleegd op 15 maart 2014 van <http://lhv.artsennet.nl/huisartsenzorg/Bijzondere-patientengroepen/Ouderen-1.htm>

Mens en Samenleving (2013). *Van verzorgingsmaatschappij naar participatiemaatschappij*. Geraadpleegd op 5 mei 2014 van <http://mens-en-samenleving.infonu.nl/politiek/91737-van-verzorgingsmaatschappij-naar-participatiemaatschappij.html>

Migchelbrink, F. (2009). *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn*. (14^e druk). Amsterdam: SWP

Movisie. (2013). *Toekomstbestendige dagactiviteiten in groepsverband*. Geraadpleegd op 27 februari 2014 van

<http://www.movisie.nl/publicaties/toekomstbestendige-dagactiviteiten-groepsverband>

Polspoel,A.(z.d.).*Omgaan met verlies*. Geraadpleegd op 21 mei 2014 van <http://www.omgaan-met-verlies.info/Rouwverwerking/Rouwende-Ouderen>

Seni.(z.d.). *Ouder worden*. Geraadpleegd op 8 maart 2014 van <http://seni4you.nl/zorgen-voor-een-dierbare/ouder-worden>

Slaets,J.(2006). *Kwetsbaarheid (frailty)*. Geraadpleegd op 14 maart 2014 van <http://www.canongerontologie.nl/gezondheid/kwetsbaarheid>

Sok,K.,Royers,T.& Veen,N. van de.(2013). *Bouwen aan sociale netwerken van mensen met een beperking, ziekte of aandoening 2013*. Geraadpleegd op 20 mei 2014 van <http://www.aandachtvooriedereen.nl/aandacht-voor-iedereen/kennisdossier-bouwen-aan-sociale-netwerken-3736.html>

Stevens,N.(2013). *Rouw op latere leeftijd*. Geraadpleegd op 21 mei 2014 van <http://www.canongerontologie.nl/individu/rouw>

Steverink,N.(2009). *Zelfmanagement op latere leeftijd*. Geraadpleegd op 16 maart 2014 van <http://www.canongerontologie.nl/individu/zelfmanagement>

SWOA (2012). *Dienstverleningsboek 2013*.
Arnhem: SWOA

SWOA.(2013). *Strategie en kaderbrief 2014*.
Arnhem: SWOA

Tilburg,T.G.van.(2005). *Gesloten uitbreiding. Sociaal kapitaal in de derde en vierde levensfase*. Geraadpleegd op 12 maart 2014 van <http://home.fsw.vu.nl/tg.van.tilburg/2005%20oratie.pdf>

Verhoeven,N.(2011).*Wat is onderzoek?*(vierde druk).
Den Haag: Boom Lemma Uitgevers

Zwaard,J. van der.(2003). *Zoek de verbanden! Sociaal kapitaal als basis voor sociaal beleid*. Geraadpleegd op 18 maart 2014 van <http://www.jokevanderzwaard.nl/html/documents/sociaalkapitaal.pdf>

Bijlage-2

- 1) Wat is uw woonplaats/woonwijk ?
 - a. Arnhem / Presikhaaf
 - b. Arnhem, buiten Presikhaaf
 - c. Buiten Arnhem
- 2) Wat is uw leeftijd ?
 - a. 45 tot 55 jaar
 - b. 55 tot 65 jaar
 - c. 65 tot 75 jaar
 - d. 75 tot 85 jaar
 - e. 85 jaar of ouder
- 3)
 - a. Bent u bekend met SWOA?
 - b. Op welke manier kent u de SWOA?
- 4) Wat is uw beeld van SWOA?
- 5) Indien u SWOA kent, doet u mee aan activiteiten van de SWOA , locatie De Weldam?
 - a. Welke activiteiten bezoekt u ?
 - b. Welke wensen heeft u ten aanzien van activiteiten?
- 6) Indien u NIET meedoet aan activiteiten van de SWOA, locatie De Weldam:
 - a. Wat is de reden dat er geen gebruik van maakt?
 - i. De activiteiten sluiten niet aan bij mijn interesse
 - ii. De activiteiten sluiten niet aan bij mijn behoefte
 - iii. De locatie is moeilijk bereikbaar
 - iv. Het imago van activiteiten, namelijk:
 - v. Anders, namelijk:
- 7) Indien Kent u andere organisaties op het gebied van activiteiten ?
 - b. Welke organisaties kent u ?
 - c. Aan welke activiteiten neemt u daar deel?
- 8) Hoe besteedt u uw vrije tijd?

Startdocument Onderzoek en Innovatie

1. Inleiding

Mijn laatste stageperiode heb ik volbracht bij SWOA, een welzijnsorganisatie in Arnhem die zich richt op het zolang mogelijk zelfstandig functioneren van Arnhemse ouderen.

De kerntaken die SWOA zich gesteld heeft zijn:

- maatschappelijke activering (mensen stimuleren tot participatie)
- sociale preventie (voorkomen van problemen door versterken competentie van mensen)
- persoonsgerichte begeleiding en dienstverlening(omzetten van signalen in concrete hulp)

SWOA is voor een groot deel (rond 80%) afhankelijk van subsidie van de gemeente Arnhem. Daardoor vindt er regelmatig overleg plaats met de gemeente over de ontvangen gelden en de nog toe te kennen gelden. Door de veranderingen en bezuinigingen op het gebied van welzijn zal ook het toekennen van subsidies door de gemeente kunnen veranderen. De SWOA hoopt de kerntaken zo lang mogelijk te kunnen uitvoeren door zoveel mogelijk in te spelen op de nieuwste ontwikkelingen; als voorbeeld kan genoemd worden de ombuiging van de verzorgingsstaat in een participatiemaatschappij: organisaties moeten meegaan in dit proces om een antwoord hierop te vinden. De burgers worden meer aangesproken op hun zelfredzaamheid. Door in invoering van het werken Welzijn Nieuwe Stijl in januari 2012 verwacht SWOA hierop adequaat te kunnen inspelen.

2. Betrokkenheid leden projectgroep

Ik doe het onderzoek zelfstandig en ben derhalve ook het enige lid van de projectgroep. Op persoonlijk vlak ben ik erg betrokken bij dit onderzoek; bij de vele huisbezoeken die ik tijdens mijn stageperiode bij SWOA heb mogen afleggen, is mij opgevallen dat veel ouderen zich eenzaam voelen doordat zij over het algemeen een (zeer) klein netwerk hebben. Door het aanbieden van dagbestedingsactiviteiten hoopt SWOA deze ouderen uit hun isolement te halen met als doel het welzijn van hen te vergroten en het netwerk te versterken.

Ook in mijn privésfeer heb ik ervaren hoe verrijkend activiteiten kunnen zijn voor ouderen; Mijn alleenstaande moeder was tot voor kort actief lid van de plaatselijke ouderenbond. Deze bond organiseert ook zelfstandig allerlei dagbestedingsactiviteit; er is geen binding met SWOA. Mijn moeder heeft deelgenomen aan diverse activiteiten welke werden aangeboden zoals zingen en bridgen. Hierdoor kreeg zij weer regelmaat en plezier in haar leven. Dit gold ook voor haar (alleenstaande) vriendinnen.

3. Aanleiding voor het project

SWOA signaleert, op basis van gemaakte prognoses en kwartaalcijfers, een terugloop van het aantal deelnemers bij de door SWOA aangeboden dagactiviteiten. Deze ontwikkeling vindt SWOA zorgelijk. Als deze trend doorzet, kan het zijn dat SWOA minder draagvlak en middelen heeft om haar kerntaken uit te dragen, mede omdat de gemeentelijke subsidie voor een deel bepaald wordt door het aantal ouderen dat deelneemt aan activiteiten.

Ook het wijkteam De Weldom signaleert in de praktijk dat het aantal deelnemers aan activiteiten afneemt. Het team weet niet wat de oorzaak is en wil dit graag uitgezocht hebben zodat hier adequaat op ingesprongen kan worden.

4. Definitie projectresultaat

Het projectresultaat is een rapport waarin:

- a. verslag gedaan wordt van een theoretische analyse en resultaten van praktijkonderzoek met betrekking tot de factoren die van invloed zijn op het al dan niet deelnemen van ouderen aan de activiteiten van SWOA, locatie De Weldam in de wijk Presikhaaf.
- b. op basis van dit theoretische en praktijkgerichte onderzoek zijn adviezen geformuleerd die kunnen leiden tot meer opkomst en deelname van ouderen op locatie De Weldam aan activiteiten in welke vorm ook.
- c. een voorstel dat de realisatie van de adviezen mogelijk maakt.

5. Kwaliteitseisen

- a. Vooraf aan het onderzoek heb ik een gesprek gehad met een professional, verbonden aan het wijkteam De Weldam en twee hulpverleners van SWOA die werkzaam zijn in het wijkteam de Gaanderij, waar onder andere de wijken Elderveld en Kronenburg onder vallen. Deze gesprekken hebben plaatsgevonden naar aanleiding van de tegenvallende kwartaalcijfers betreffende deelname door ouderen aan dagactiviteiten op diverse locaties. De leidinggevenden van SWOA willen weten wat de oorzaak (of oorzaken) kunnen zijn en hoe zij hierop kunnen inspelen. De overlegbijeenkomsten hebben plaatsgevonden in november 2013. De reden waarom ik onderzoek ga doen in de wijk Presikhaaf is dat de afname van deelnemers op de dagbesteding in de wijk Presikhaaf sterker lijkt te zijn dan in de wijken Elderveld/Kronenburg. Het wijkteam De Weldam heeft daardoor meer behoefte aan dit onderzoek.
- b. het eindproduct draagt bij tot het realiseren van de prognoses, zoals deze zijn gesteld in het jaarplan wijkteams SWOA en de kwartaalcijfers met betrekking tot de activiteiten. Het team van SWOA, locatie De Weldam wil een goed product aanbieden voor deelnemers aan de dagactiviteiten.
- c. de gebruikers van het eindproduct zullen zijn: de aanbieders van dagactiviteiten van SWOA, locatie De Weldam in de wijk Presikhaaf. Dit is het wijkteam De Weldam waar de wijk Presikhaaf onder valt, en waarin wijkteammedewerkers en vrijwilligers vertegenwoordigd zijn. Het eindproduct is zodanig dat het ook daadwerkelijk bruikbaar is voor het wijkteam De Weldam.

6. Afspraken projectbeheersing

a. Afspraken

De afspraken zijn gemaakt dat ik met mijn stagebegeleider regelmatig (om de drie weken) de voortgang bespreek. Hetzij middels mailcontact, hetzij via overleg op het hoofdkantoor van de SWOA. Met de manager van de wijkteams wil ik incidenteel de voortgang van het traject bespreken. Ik heb een verzoek voor een gesprek met haar ingediend. Ik heb een afspraak kunnen maken met de manager voor 13 maart 2014. Met mijn projectbegeleider wil ik na het afronden van gedeelten van mijn scriptie overleg hebben over de voortgang. Ik heb in het schema van het projectverloop bij een aantal deadlines afspraken gezet. Naast deze afspraken hou ik graag de mogelijkheid open via mail- of telefonisch contact overleg te hebben bij vragen of (dreigende) stagnatie.

b. Projectverloop

Wat	Is klaar op (Deadline) Week nr.	Nodig voor uitvoering.	Feed back/ goedkeuring/ (go-no go)
Oriëntatiefase	Februari 2014	Gesprekken met projectbegeleider en hulpverleners wijkteam, november 2013	n.v.t.

Contract en Startdocument Contractondertekening: Afspraak 13 maart 2014 met manager	Week 09 Verzenden Startdocument 24 februari		Feedback op concept
			Ondertekening/Goedkeuring.
Probleemanalyse: 5 x w + h literatuurstudie: Maatschappelijke ontwikkelingen/ gegevens ouderen in de wijk	Week 10 5 maart verzenden	Afspraak maken met medewerkers wijkteam voor week 12 Week 10/11 afspraak met projectbegeleider	Feedback
	Week 10 5 maart verzenden/ contact		
Doelstelling en vraagstelling. Definitie van begrippen.	Week 11 12 maart verzenden		Goedkeuring.
Onderzoeksontwerp: Vorbereiden waar, bij wie en hoe gegevensverzameling . Meetinstrument(en)	Week 12 19 maart verzenden	Internet/ input wijkteam Presikhaaf/gemeente Arnhem. Medewerking van: Wijkteam Presikhaaf/stagebegeleidster.	Feedback op ontwerp. Feedback op meetinstrument(en)
Dataverzameling: Benodigde gegevens verzamen/ enquête /interview in de wijk.	Week 13 26 maart verzenden		Feedback op plan van aanpak voor dataverzameling.
	Week 14 2 april verzenden/ contact	Week 14 afspraak met projectbegeleider	
Gegevens verwerken/ordenen/rubriceren	Week 15	Enige kennis van Excel. Afspraak maken met manager voor week 19.	Feedback
	Week 15 9 april verzenden/ contact		
Analyse, interpretatie, conclusies en discussie	Week 17 23 april verzenden		Feedback
Adviseren	Week 18 30 april verzenden		Feedback
Implementeren	Week 19 7 mei verzenden		Afstemmen implementatie met opdrachtgever.
Concept eindrapport	Week 20 14 mei verzenden/ contact	Week 20/21 afspraak met projectbegeleider	Feedback
Eindrapportage	Week 21 verzenden 21 mei	Eindredactie, taal en stijl, APA, afdrukken, inleveren.	Eindbeoordeling en adviesoordeel.
Reserveweek	Week 22		
Presentatie (kan op nader te bepalen tijdstip; maakt geen deel uit van beoordeling).	Nader te bepalen.	Leidinggevende/stagebegeleidster/ leden wijkteam/ ouderen	

c. Kwaliteitsbewaking

Om de kwaliteit van het onderzoek te bewaken

- zal ik steeds mijn tussentijdse vorderingen bespreken met mijn stagebegeleidster en de medewerkers van de dagbesteding, locatie De Weldam.

- zal ik met mijn stagebegeleidster regelmatig bespreken of de richting van het onderzoek nog overeen komt met de oorspronkelijke vraag en of ik niet te breed ga werken.
- zullen de projectresultaten bestaan uit verbeter suggesties die concreet en haalbaar zijn waar ook het wijkteam zich in herkent.

d. geld

Bij het opstarten van mijn onderzoek is er met de opdrachtgever afgesproken (leidinggevende SWOA) dat er vanuit het management, zo nodig, geld beschikbaar zou zijn voor mijn onderzoek. Echter, door vertraging mijnerzijds en gewijzigde omstandigheden in de organisatie anderzijds is het voor mij niet zeker of deze afspraak nog geldt. Overleg met de opdrachtgever moet hier uitsluitsel in geven. Wellicht dat er kosten gemaakt moeten worden wanneer er documentatie bij de gemeente moet worden opgevraagd of door actief de wijk in te gaan met folders.

e. informatievoorziening

Tussentijdse resultaten worden gemaild naar de projectbegeleider en ook besproken. Ook zullen deze stukken worden aangeleverd bij de stagebegeleidster.

Deze momenten zijn:

- Startdocument (week 09)
- Probleemanalyse en vraagstelling (week 10)
- Resultaten interview en/of enquête (week 15)
- Concept eindresultaat (week 20)
- Presentatie eindresultaat (nader te bepalen)

In het projectverloop staan (ook) de geplande data.

f. organisatie

het onderzoek voer ik zelfstandig uit. Ik heb de afspraak met de stagebegeleidster om een keer in de drie weken overleg te hebben(via de mail of mondeling). Ook kan ik de hulpverlener in het wijkteam Presikhaaf en de medewerkers van de dagbesteding aldaar raadplegen, ook via de mail of mondeling. Dit kan ik doen op ieder geschikt moment.

g. mogelijke obstakels

Belangrijk aandachtspunt is dat ik het onderzoek helder moet afbakenen door duidelijke doelen te stellen. Ik moet ervoor waken niet teveel aan te willen pakken aan (deel)onderwerpen die gerelateerd zijn aan mijn onderzoek. Verder is het van belang (en een aandachtspunt) dat ik de tijd goed afbaken voor mijzelf en mij houd aan de geplande data.

Wanneer ik vast kom te zitten, zal ik een gesprek vragen aan mijn projectbegeleider of stagebegeleidster.

Opdrachtgever

Stichting Welzijn Ouderen Arnhem
Velperweg 168
6824 MD Arnhem
026 – 445 99 99

Contactpersonen opdrachtgever

Mw. I. Kemperman leidinggevende
Mw. A. Reit projectbegeleider
026 – 445 99 99

Projectgroep

Angela Bouwmeister
026 – 31 111 21
Angela.bouwmeister@hotmail.nl

Projectbegeleider HAN

De heer P. Hofman

Bijlage-4 Interviews-1 (winkelcentrum Presikhaaf)

per soon	inter view	Woon plaats	Leef tijd	m / v	ref	kent u SWOA	kent u andere org.'s	SWOA activiteit	reden	besteding vrije tijd	Wensen	Beeld van SWOA	opmerking
1	nee												geen medewerking aan interview
2	ja	B											buiten beoogde doelgroep
3	ja	P	75-85	v	A	nee	Ouderenbond		geen behoefte	veel diverse activiteiten	geen wensen	geen mening	zoekt eventueel zelf contact
4	ja	P	<75										buiten beoogde doelgroep
5	ja	P	>85	v	B	nee	Insula Dei		geen behoefte	contacten / activiteiten Insula Dei	geen wensen	geen mening	
6	nee												geen medewerking aan interview
7	ja	A	<75										buiten beoogde doelgroep
8	ja	P	<75										buiten beoogde doelgroep
9	ja	B											buiten beoogde doelgroep
10	ja	P	>85	v	C	ja	nee	eenmalig	geen behoefte	kinderen en kleinkinderen	geen wensen	positief	heeft zelf veel contacten ((achter)klein)kinderen
11	ja	P	75-85	v	D	ja	ja (via wijk-krant)		te druk	veel diverse activiteiten	geen wensen	neutraal	
12	ja	P	75-85	v	E	ja	nee		te druk	veel diverse activiteiten	geen wensen	neutraal	
13	ja	B											buiten beoogde doelgroep
14	ja	B											buiten beoogde doelgroep
15	ja	P	75-85	m	F	ja	nee		geen behoefte	veel diverse activiteiten	geen wensen	neutraal	
16	ja	A											buiten beoogde doelgroep
17	ja	P	<75										buiten beoogde doelgroep
18	ja	P	75-85	m	G	ja	nee		geen behoefte	veel hobbies mbt techniek	tech niek	neutraal	techniek wordt niet bij SWOA aangeboden
19	ja	B	<75										buiten beoogde doelgroep
20	ja	P	75-85	v	H	ja	nee	hand werken		Handwerken	Hand werken	positief	

Interviews-2 (telefonisch/persoonlijk thuis)

per soon	Leef tijd	m / v	ref	kent u SWOA	bekend met SWOA activiteit	Beeld van SWOA	kent u andere org.'s	bereikbaarheid	besteding vrije tijd	Wensen	opmerking
1	75- 85	v	A	ja	ja	goed	Zonnebloem	slecht (afhankelijk van vervoer)	kaarten maken, reizen, bloemschikken	spelletjesmiddag	
2	<75	v	B								behoort niet tot doelgroep
3	>85	v	C	ja	ja	niet goed	Regina Pacis	goed (eigen auto)	vrijwilligerswerk Regina Pacis	geen mening	
4	>85	v	D	ja	ja	niet goed	Zonnebloem	slecht (afhankelijk van vervoer)	geen specifieke vrijtijdsbesteding	geen mening	
5	>85	v	E	ja	nee	geen mening	Vreedenhof	slecht (afhankelijk van vervoer)	geen specifieke vrijtijdsbesteding wel veel bezoek	geen mening	
6	75- 85	v	F	ja	ja	niet goed	nee	slecht (afhankelijk van vervoer)	handwerken, computeren	techniek	
7	>85	m	H	ja	ja	goed	nee	goed (woont dichtbij, heeft scootmobiel)	opruimen, foto's ordenen	geen mening	

PRODUCTIEOVERZICHT PER WIJKTEAM 2013		Bijlage 5															
		Per december 12															
Product		Alteveer				Elderveld				Geitenkamp				Kronenburg			
		december		cumulatief		december		cumulatief		december		cumulatief		december		cumulatief	
		Begr.	Real.	Begr.	Real.	Begr.	Real.	Begr.	Real.	Begr.	Real.	Begr.	Real.	Begr.	Real.	Begr.	Real.
Dagbesteding	dagdelen AWBZ					246	424	2.957	3.749	244	152	2.922	2.320				
	WMO						51		543		40		488				
	onderaanneming					25	8	294	100	24	57	291	600				
Ontmoetingscentrum	dagdelen	120	218	1.445	2.949									265	216	3.175	2
Dames- en heren Societeit	dagdelen	57	41	683	149												
Individuele begeleiding	uren	2		25	119	33	6	393	199	12	12	141	151	27	5	327	3
Informatie en Advies	uren medewerkers **	24	7	290	76	23	5	280	276	17	41	209	309	25	16	301	3
	korte contacten aantallen	53	9	634	332	51	241	611	1.683	38	12	458	344	55	143	658	6
	uren bijeenkomst	5		55	0	4	18	53	228	3	1	40	1	5	2	57	
Flexibele begeleiding	uren medewerkers	32		379	236	73	65	879	758	26	23	315	212	28	42	330	3
Begeleiding/DWMZ	uren medewerkers	57		683	256	48	12	578	523	14	16	169	397	79	56	950	6
Activering en Ondersteuning	uren medewerkers **	129	4	1.546	812	54	96	647	1.218	88	106	1.056	1.177	25	75	302	8
	inhuur (Selda) *																
incl.openeettafel	uren bijeenkomst	31	9	373	54	14	58	162	670	21	13	251	156	6	12	72	
Recreatie en Educatie	uren bijeenkomst	98	103	1.176	987	382	447	4.582	5.109	64	100	766	1.196	161	206	1.930	2
Openstelling	uren opening locatie	205	205	2.463	2.463	385	385	4.614	4.614	171	171	2.050	2.050	199	199	2.383	2
Aantal inwoners >= 65	totaal 65 of ouder												8657				

PRODUCTIEOVERZICHT PER WIJKTEAM 2013														jaar-
Product		Malburgen				Presikhaaf				Totaal				begroting
		december		cumulatief		december		cumulatief		december		cumulatief		SWOA
		Begr.	Real.	Begr.	Real.	Begr.	Real.	Begr.	Real.	Begr.	Real.	Begr.	Real.	totaal
Dagbesteding	dagdelen AWBZ					373	242	4.480	3.874	863	818	10.359	9.943	10.359
	WMO										91		1.031	
	onderaanneming					37	34	445	412	86	99	1.030	1.112	1.030
Ontmoetingscentrum	dagdelen									385	434	4.620	5.403	4.620
Dames- en heren Societeit	dagdelen									57	41	683	149	683
Individuele begeleiding	uren	4	5	42	131	42	17	501	319	119	45	1.429	1.255	1.429
Informatie en Advies	uren medewerkers **	20	15	243	721	22	14	261	306	132	98	1.584	2.006	1.584
	korte contacten													
	aantallen	44	-	531	0	48	14	572	472	289	419	3.464	3.520	3.464
	uren bijeenkomst	4	4	46	57	4	9	50	86	25	34	301	385	301
Flexibele begeleiding	uren medewerkers	18	36	221	184	33	73	391	579	210	239	2.515	2.326	2.515
Begeleiding/DWMZ	uren medewerkers	68	18	818	496	50	23	601	597	317	124	3.799	2.919	3.799
Activering en Ondersteuning	uren medewerkers **	98	177	1.170	1.234	40	77	481	625	434	534	5.202	5.944	5.202
	inhuur (Selda) *							250	358	-	-	250	358	
incl.openeettafel	uren bijeenkomst	23	68	278	730	10	64	114	809	104	224	1.250	2.479	1.250
Recreatie en Educatie	uren bijeenkomst	16	64	186	880	613	536	7.361	6.729	1.333	1.456	16.001	17.208	16.001
Openstelling	uren opening locatie	145	145	1.743	1.743	417	417	4.998	4.998	1.521	1.522	18.251	18.251	18.251
Aantal inwoners >= 65	totaal 65 of ouder				3084				5683					

cumulatief is tot en met de maand dus in de rapportage over maart vindt je de getallen van maart zelf en de getallen tot en met maart

rood = productie onder begroting vraagt om inhoudelijke analyse en actie in de kwartaalrapportage